

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2'40 "

Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.

Manuscriptele nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Discursul deputatului național dr. Alexandru Vaida-Voevod

Deputatul dr. Alexandru Vaida-Voevod și-a ținut azi discursul său în Camera ungurească în chestiunea bugetului. Deputatul român a avut un succes mare, extraordinar, de o importanță aproape istorică. Camera a fost plină de deputați. Aproape toți miniștrii de față. Intre deputați în băncile prime asculta pe oratorul nostru cu atențiune încordată contele Ștefan Tisza.

Dr. Vaida era să vorbească încă de Sâmbătă. Dar ajunsese la rând numai spre sfârșitul ședinței. Astfel Camera i-a permis să-și amâne discursul pe azi. Lumea știa deci cu trei zile mai înainte, că azi va vorbi în parlament deputatul român, pe care odată, haita șovinistilor maghiari îl amenințase în parlament cu moarte. În chipul acesta s'a deșteptat enorm interes pentru debutul de azi al deputatului român.

Cu toate, că mai multe ziare șovinite din Budapesta în cele două zile premergătoare își dăduseră silință să aște lumea în potriva acestui mare trădător de patrie, totuș, cum ni se vestește prin telefon din sursa cea mai competentă, fiul alintat al națiunii noastre a fost ascultat în liniște perfectă, cu atențiune încordată și cu un interes vădit din partea Camerei întregi, în deosebi din partea miniștrilor.

Deputatul român a întrecut toate așteptările și discursul său a făcut adâncă impresie asupra parlamentului întreg.

Cu bărbăția proprie acestui distins fiu al neamului nostru, cu claritatea izvorită din adâncimea convingerilor curate, cu focul tineresc al unui suflet mare dr. Alexandru Vaida-Voevod a desfășurat înaintea țarei și înaintea lumii întregi marea chestiune a Statului-Ungar, chestiunea națională, fără a cărei rezolvire definitivă, justă, în conformitate cu marile principii de libertate națională și egalitate de drepturi, Statul-Ungar este lipsit de codițiunea cea mai de căpetenie al progresului și al dezvoltării spre fericirea obștească.

A insistat deputatul dr. Alexandru Vaida-Voevod asupra încercărilor de împăciuire ale contelui Ștefan Tisza și ale guvernului Khuen-Héderváry arătând în colorile cele mai vii duplicitatea guvernului și insulta, ce s'a aplicat națiunii române din Ungaria și Transilvania prin presupunerea, că națiunea aceasta de 3 milioane și jumătate de suflete absolut solidare în aspirațiunile lor naționale, va pu-

tea vr'odată să abzică de cel mai elementar drept al său la validitatea sa politică în cadrele Constituțiunei acestei țări și ar primi vr'odată, drept tutori ai drepturilor sale partidele maghiare din țară abdicând la partidul său național politic.

Vestejind cu aspre cuvinte politica șovinistă a guvernului actual, dr. Alexandru Vaida-Voevod a ținut să scoată la intensivă lumină faptul, că între guvernul de acum și cele precedente cu referință la procedurile șovinite față cu popoarele nemaghiare ale țării, nu este absolut nici o deosebire. Politica de prigonire a naționalității noastre urmează și acum. „Călcarea pe bătătură” se continuă.

A făcut în deosebi adâncă impresie răspunsul demn, pe care deputatul Vaida l'a dat contelui Ștefan Tisza în chestia României. În discursul său rostit acum de curând în parlament asupra chestiei naționale îngâmfatal aristocrat maghiar a cutezat să afirme, că România are să-și mulțumească independența sa contelui maghiar Iuliu Andrassy tatăl.

Se aștepta, ca această insultă a aristocratului ungar să fie respinsă cu demnitate în Camera României. Dar nici guvernul României, nici vr'un deputat al Camerei Române n'a aflat de cuviință să răspundă după merit acestei impertinente, cu care se vătămase națiunea română, care, după spusele Ungurului, are să-și mulțumească libertatea și independența unui Maghiar. Deputatul Român din Camera-Ungară a respins insulta cu bărbăție și a arătat, că independența României nu se mulțumește nici contelui Iuliu Andrassy, nici altui ministru de pe acest pământ, ci puterei de viață și vitejiei neamului românesc.

Bărbăția, înțelepciunea și căldura, cu care deputatul dr. Alexandru Vaida-Voevod a susținut în Camera-Ungară chestia noastră națională, ne umple sufletul de mândrie. În negura durerilor, ce ne sfășie sufletul în zilele acestea de grea încercare pentru solidaritatea noastră națională, cuvântul bărbătesc al luptătorului adevărat, ne înviorează. Încolțește nădejdea iar în inimile obidiților Români și plini de însuflețire și de credință în izbânda sfintei cauze, pentru care jertfim odihna trupului, seninătatea sufletului, și gata suntem și viața a ni-o jertfi, le zicem tuturor celor ce vor auzi glasul nostru:

Sus inimile!

Discursul.

Onorată Cameră!

Înainte de toate declar în numele partidului naționalist, că partidul, din care fac parte, neavând încredere în guvern, nu primește bugetul nici în general. Partidul naționalist n'a avut intențiunea să ia cuvântul la acest obiect, deoarece știe, că în sesiunea actuală activitatea noastră nu trebuie să se valideze aici în parlament, ci afară la periferii, ca urmând alegerile, să nu intrăm iarăși în număr așa mic, ci conform forței noastre numerice să intrăm atâția, câți trebuia să intrăm deja acum, dacă luăm în considerare, că pentru partidul nostru s'au dat peste 50.000 voturi. Dar împrejurarea, că vre-o câțiva oratori au amintit chestia naționalităților, și deoarece în ziare apar mereu știri, că unul sau altul, deputat și politician din anturajul guvernului, voește să pună în mișcare pacea cu naționalitățile și deosebit pacea cu Români, faptul acesta ne-a îndemnat, ca să luăm cuvântul la acest obiect.

Colegul contele Ștefan Tisza a fost acela, care, de când a început să ia parte în campania electorală și a pornit agitația, ca și cu prilejul primei sale vorbiri în parlament, a tractat serios chestia naționalităților și ne-a făcut impresia, că se ocupă serios cu modalitățile de rezolvire ale acestei chestii însemnate. Faptul acesta ne impune datorită, ca tuturor onor. colegi, cari doresc sincer pacea, precum și aceluia, cari sunt dușmanii împăcării cu naționalitățile, să le dovedim atitudinea partidului naționalist și deosebit a fiecărui membru al partidului naționalităților față de acel program al păcii.

Cuvintele contelui Ștefan Tisza din vorbirea sa dela 18 Iulie 1910 au fost foarte serioase. El a spus, că (cetește): „Chestiunea aceasta — adecă, chestia naționalităților — este cea mai importantă chestie a existenței naționale ungurești”. Apoi a constatat, că (cetește): „Probabil de zeci de ani nu a fost un prilej mai potrivit, ca să asigurăm pe seama națiunii noastre acea poziție în suflete, în inimi, în sentimente, pe care o merită și pe care trebuie s'o ocupe, ca să-și poată împlini misiunea, ca să poată exista.

Onorată Cameră! Când contele, Ștefan Tisza a ajuns la convingerea, că fără rezolvirea chestiunii naționalităților nu se poate asigura viitorul rasei maghiare în concertul european...

László Mihály: Aceasta n'a spus-o!

Dr. Alex. Vaida: ...eu așa o înțeleg... atunci trebuie să credem, că d-sa dorește sincer pacea cu naționalitățile și deosebit cu Români. Cu durere văd însă, că de-oparte pretinde, ca să se mobilizeze în contra noastră jandarmeria, jandarmeria Statului, (contraziceri în dreapta și în centru) apoi cătră sfârșitul vorbirei sale constată, că chestiunea aceasta nu se poate rezolvi cu mijloace brachiale, ci ea se poate rezolvi numai prin înțelegerea reciprocă a sufletelor, a inimilor și a sentimentelor.

Da, teza aceasta din urmă o primim, deoarece fie-fost în trecut ori ce neînțelegeri între noi și între celelalte partide ale parlamentului unguresc, și oricum am agitat pentru drepturile noastre și pentru libertatea popoarelor noastre, totdeauna am avut în vedere, ca să vă

dovedim, că până când și din partea d-voastre nu se vor auzi astfel de glasuri, până atunci, până când nu veți pregăti terenul d-voastre, până atunci orice silințe sunt zadarnice.

Da, cuvintele acestea ale contelui Ștefan Tisza sunt cel mai mare rezultat, pe care l-am putut obține în activitatea noastră parlamentară, deoarece eram convinși, când vre-o câțiva am început activitatea și ne-am năzuit ca poporul românesc să iasă din pasivitate, că pășind arena de luptă parlamentară, mai curând sau mai târziu, probabil după o muncă grea de mulți ani, probabil, în schimb, că mulți dintre noi se vor ruina, mulți își vor strica sănătatea, mulți își vor pierde averile, dar vom ajunge să vă convingem, că chestiunea aceasta nu se va rezolvi pe altă bază, decât pe baza înțelegerii reciproce, că mijloacele brutale sunt zadarnice, când popoarele luptă pentru libertatea lor proprie.

E cel mai mare merit al activității noastre parlamentare, când vedem, recunoscându-se, că într'adevăr rezolvirea acestei chestiuni se impune Ungurilor în interesul bine priceput al lor. Nu nădăjduim un rezultat mai mare și cu acesta suntem deplin satisfăcuți. (Sgomot).

Contele Ștefan Tisza a vorbit frumos despre pace, iar noi ne-am bucurat, că ni-s'a dat să auzim și astfel de glasuri. Dar agitațiunea aceasta a găsit foarte puțin ecou la opinia publică ungurească, în presa ungurească și la deputații unguri, precum și la on. membrii ai guvernului. Deoarece e foarte drept, On. Cameră, că prin politica de bătători se poate strica, dar nici când nu se pot împăca două popoare, ce se războiesc unul în contra celuilalt. (Sgomot).

Iar dacă vom cerceta, On. Cameră, că dela 12 Iulie, când și-a ținut ont. Ștefan Tisza vorbirea, ce-a făcut guvernul, care în primul rând era chemat să pregătească terenul păcii, putem constata, că cu excepția d-lui ministru de justiție ceilalți miniștri au făcut totul, ce-au putut face, ca să se continue politica de bătători în contra poporului românesc și în contra celorlalte naționalități nemaghiare. (Sgomot).

Onorată Cămeră! Intre noi nu poate fi vorba despre pace, până când d-v., adecă on. membri ai guvernului, cari aveți posibilitatea, nu pregătiți spiritele. Cum s'ar și putea până atunci, până când zi de zi presa ungurească și opinia publică ungurească disprețuiește și înzultă pe nemaghiari, zic, cum s'ar putea nădăjdui până atunci despre aceste spirite, că s'ar putea face pacea? (Sgomot).

Nadányi Gyula: Oare d-voastre cum tratați cu Ungurii? (Așa-! în stânga).

Al. Vaida: Fiindcă vorbesc de politica de bătători, aduc ca exemplu ordinațiunea apponyi-iană, care în școalele românești pretinde să se facă catechizația în ungurește. (Aprobări generale).

Nadányi Gyula: Firește! Oare în România în ce limbă se catechizează? (Sgomot).

Președintele: Rog liniște!

Alex. Vaida: Contele Zichy János n'a revocat ordinațiunea contelui Apponyi Albert. (Strigăte în dreapta și stânga: Bine-a făcut!) ci din cotră, deși contele Ștefan Tisza a condamnat această ordinațiune, (Contraziceri sgomotoase în dreapta), iar în vorbirea sa dela Oreda-mare a numit-o de-a dreptul politică de bătători (Sgomot și contraziceri în dreapta).

Nyegre László: N'ai înțeles, ce a spus Tisza! (Sgomot. Președintele sună).

Alexandru Vaida: ...și pe mai departe a lăsat ordinațiunea în vigoare. (Aprobări). Așa se vede deci, On. Cameră, că pentru a pregăti spiritele pentru pace, nu are destulă influință la guvern, ca să-l convingă pe acesta, că în stârșit ar fi să înceteze cu politica lui de bătători. (Sgomot și ilaritate). Iar deoarece on. membrii ai guvernului încă tot mai continuă politica de bătători, întreb, care este rezultatul acestei acțiuni? A avut acel sfârșit, On. Cameră, că corbul alb, dr. Ioan Mihu, într'adevăr a ostenit mult în interesul poporului nostru, fără ca să fie încredințat cu aceasta misiune, fără ca într'adevăr să fie avut dreptul să vorbească în numele poporului românesc, (Strigăte în dreapta: Așa, ea și D.-Voastre!) și ca să nu se zică, că noi suntem „Spielverderber“, am lăsat, să-și urmeze calea, deoarece ne-am bucurat, că chestia aceasta o conduce un om cinstit, un corb alb, care tot mai crede în posibilitatea, că între împrejurările actuale, când terenul e încă nepregătit, când guvernul n'a făcut armistițiul, se poate face deja pace, care mai crede încă, și se leagă de iluzii, că pacea ar fi posibilă. (Sgomot). Intr'adevăr, noi ne-am bucurat, că un om cinstit, un corb alb conduce aceste tratative de împăcare, căci doară mulți corbi suri din tabără încercase deja, să facă pacea, adecă, cu gândul, ca să câștige pentru sine un osuș, o bucăciță de carne putredă. (Mișcare în stânga).

Mezőssy Béla: Doară aceia-s oameni de-ai D.-Voastre. Mișcare și sgomot în stânga și în centru. Președintele sună).

Alexandru Vaida: Da, sunt oameni de-ai noștri! Și care a fost rezultatul? (S'auzim! S'auzim!) Acela, că din cauza atitudinii guvernului acțiunea d-lui dr. Mihu a dat faliment total și că toți aceia, cari au fost desul de naivi, că au crezut în succesul acestei acțiuni, acum s'au putut convinge, că aceasta a fost o iluzie, pentru realizarea căreia încă n'a sosit vremea. D. deputat contele Ștefan Tisza în vorbirea sa s'a ocupat și cu ideea sa favorită, că politica externă a contelui Iuliu Andrassy și tendința, la care a ținut politica externă a contelui Iuliu Andrassy, au creiat superbul imperiu al României libere.

Sunt frumoase cuvintele acestea, On. Cameră, dar cutez a vă aduce a-minte de scene descrisă în opul „Aus dem Leben des Königs Karl von Rumänien“, dintre ministrul de externe contele Iuliu Andrassy și Carol regele României, când cont. Iuliu Andrassy a asigurat pe regele Carol, că poate fi liniștit, deoarece Monarhia austro-ungară nici când nu va urmări o politică de cucerire în contra României, cu atât mai vârtos deoarece și așa are mai mulți Români decât s'ar cere.

Ceeace stă despre Români, stă și despre Slavii din Balcan, prin urmare e greșită aceea concepție a contelui Ștefan Tisza, că contele Andrassy Gyula a făcut din marinimic o astfel de politică externă. Nu, On. Cameră, el de aceea a urmat o astfel de politică externă, ca să poată asigura ca un politician cu concepții reale existența hegemoniei maghiare

Că contele Ștefan Tisza n-a fost în stare să invalideze concepția lui Bismarck și alui Napoleon III. despre politica expansivă a Monarhiei noastre, dovedește mai bine aceea împrejurare, că chiar sub regimul coaliției s'a făcut anexiunea Bosniei și Herțegovinei, așadar am făcut o politică de cucerire și tot această împrejurare dovedește, că toluși forța mare și irezistibilă a împrejurărilor a fost mai puternică decât puterea de opunere a politicianilor maghiari. Doar coaliția și-a dat învoirea la aceea anexare.

Nu sunt eu chemat să apăr aici România și să-mi bat capul cu chestia independenței României și drept aceea voi reflecta nu numai la acea declarație a contelui Tisza în chestia aceasta, că din parte-mi las toată grija independenței României pe regele Carol al României, pe prietenul bun și intim al regelui nostru, care este unul dintre cei mai înțelepți domnitori ai Europei, și pe acei bărbați de stat ai României, despre cari nu de mult a zis un colaborator alui Figaro din Paris, că România nu are acel neajuns, că are puțin și geniali bărbați de stat, ci are, că dispune de prea mulți politicieni geniali: Aceștia se vor îngriji de independența României, care de altcum așa cred și așa nu interesează pe nimeni de aici din Cămeră, decât pe contele Ștefan Tisza și pe puținii deputați naționaliști. Aceștia se vor îngriji de independența și soarta României. Dar fiindcă contele Tisza accentuează atât de mult, că elementul maghiar și Monarhia are așa mare interes să trăiască în prietenie cu România, atunci ar fi foarte de dorit, ca să înceteze odată acele împunșături de ac și de acea politică de bătători de găină, ce se urmează față de România și acei cetățeni români, cari vin la băi în Ardeal, pentru că ori cât de mici și neînsemnate s'ar părea acestea, totuși fac sânge rău. Nu acuz pe acel chelner, care se poartă brutal cu oaspeții români. (Contraziceri în stânga, zgomot.)

Cine se jertfește?

— Povestea pescarului și a peștilor generoși. —

A fost odată un biet pescar, care pescuia, pescuia fără încetare, cât era ziua de mare, fără să prindă altceva decât o mână de mătreață de baltă.

— Vai, strigă el, ce mă voi face oare? Măne n'am nimic ce duce în piață, și acasă iarăși nici o lețca. Dacă mă voi întoarce cu coșul gol, nevasta mea are să-mi arunce tigiăia în cap, și poate chiar ceanul. „Și izbucni într'un plâns atît de strănic încât și peștii din adâncul apei îl auziră și inimile lor se înduioșară.

— Nu-i nimeni să se jertfească oare? — întrebă *Somnul* plin de însuflețire... „Cauza e într'adevăr frumoasă“. Și dânsul convocă o întrunire de pești, la care întrunire fiecare specie trebuia să-și trimeată câte un delegat, ca să discute chestia și să se vadă ce-i de făcut. Peștii se așezară în cerc, iar *Somnul* care prezida întrunirea — luă cel dintâiu cuvântul. El povesti trista situație în care se află pescarul, pe care de altfel îl știau cu toții. Nu fu nici o inimă de pește, care să nu palpite de simpatie.

— Care din voi se jertfește? — urmă *Somnul*. Eu aș fi cel dintâi care v'aș da așa o pildă, dar vedeți, am femeie și cincizeci de mii de copii, al căror singur ocrotitor sunt eu... Și frumoasa față a somnului păru inundată în lacrimi, când repetă întrebarea: „Oare nu va răspunde nimenea la chemarea mea? —

O adâncă tăcere se făcu. De bună seamă, că peștii erau prea mișcați, ca să poată rosti ceva. În cele din urmă însă, un pește, Sola, îngână:

— Eu m'aș jertfi fără întârziere, dacă asta ar sluji la ceva. Singură însă nimeni nu mă va cumpăra, soarele nu se desfac decât pereche. Și cum zic, eu n'aș da mult la cumpănă, să renunț la propria mea existență, când e vorba de o cauză atît de frumoasă, dar iarăși n'aș cuteza să îndemn pe nici una din surorile mele să facă un asemenea sacrificiu.

— Poate că Plevușca? — observă președintele.

Plevușca, plină de dungi portocalii, răspunse în șoaptă, supusă și plină de milă:

— Vai, plânsul amar al bietului pescar, îmi sfâșie inima de durere. Dar ce să fac? E oare generos lucru să ofer ceeace n'are nici o valoare. Doar prețul ce se dă pe mine în piață e atît de neînsemnat, încât nici pescarul, nici nevasta lui, nu vor avea răsplătă pentru osteneala lor dacă m'ar duce la piață, spre vânzare. Eu cred, că cel ce-i va scoate din nevoie, e Calcanul.

— Ai dreptate — adaugă președintele.

— Știu că mi-se atribuie o valoare mare — grăi domol Calcanul. Dar viața noastră nu e numai a noastră, așa că nu putem dispune de ea cum am voi.

— Poate că amicul nostru, Tiparul, ar fi dispus la aceasta — spuse într'o doară, președintele.

— Cât mă privește pe mine, zise repede Tiparul, nimic nu mi-ar fi mai plăcut decât să mă las tărît de simțimintele mele generoase. Dar e bine să ne ferim de prea multă grabă. Și d-voastră cunoașteți cuvântul de ordine al familiei noastre: *Cât mai îndelungat, cât mai îndelungat...* Cu cât înainte în vârstă, cu atît am nevoie de mai mult timp ca să-mi întrușez judecata decisivă. Și tare mi-e teamă că până să studiez sub toate fețele ei afacerea în chestiune, bietul pescar se va întoarce acasă.

— Mie nu mi-ar trebui atît de multă vreme, să mă hotărâsc, striga un peștișor sentimental. Numai dacă aș fi mai mare. Dar așa pot sluji eu la ceva? A, dacă aș fi un *morun*...

Morulun se grăbi să răspundă, cu o voce plină de părere de rău:

— Inima mi-e covârșită de compătimire pentru nenorocitul pescar. Nu-i însă menirea mea să-i viu în ajutor. Plăsmuit am fost pentru o destinație mult mai de seamă. N'am dreptul să-mi nimicesc calitățile speciale. Eu sunt de folos pentru sănătatea, pentru vitalitatea omească. Dacă aș asculta de avântul generosității, care mă mână către acest pescar inconștient, aș fi vândut și mâncat ca orice pește. Și eu care am fost sortit să redau sănătatea la mii de ființe suferinde, aș fi distrus pentru viața unuia singur...

Președintele era cuprins de disperare. Mai făcu apel la Stacoj.

— Eu m'aș oferi cu dragă inimă — răspunse el, dar bunătatea asta n'ar fi decât falsă. Pescarul și nevasta lui nu mă vor duce nici de

Președintele (sună cu clopotul): Mă rog liniște.

Alexandru Vaida: ...sau pe acel jandarm, care în Ocna Sibiului a escortat pe o damă din România la casa comunală, pentru că nu se putea înțelege și a luat de pe haina fetiței ei tricolorul român, zicând, că aceasta este contra statului.

Nu învinuim pe acești feciori mici, nici pe oficialii mici ai administrației, pentru că aceștia cred, că într'adevăr săvârșesc un mare act patriotic, că mântuiesc ideea statului maghiar, ci înainte de toate trebuie schimbat sistemul și în primul rând membrii on. Camere au datoria să premerge cu exemplul, cum trebuie să ne purtăm față de România și față de orice stat străin.

Mare răspundere are în privința aceasta și presa maghiară, care totdeauna inventează ori agitație iridentă română, ori pangermană și panslavă, ba chiar și la Sași află de multe ori agitație; trebuie să se pună capăt odată acestora și dacă într'adevăr s'a întâmplat ceva, atunci trebuie să dovedească faptul întâmplat prin date reale și obiective, iar nu să se pună toate în cărca noastră, pentruca mai târziu să iasă la iveală, ea nu s'a întâmplat nimic. (Zgomot).

Aici e de exemplu cazul dela Cluj. (Să auzim, în centru.) Pesti Hirlap s'a mândrit, că studenții universitari valahi s'au obrăznicit. Că studenții valahi au voit să conturbe evlavia zilei de 15 Martie și s'au purtat astfel, cum nu se cuvine unor tineri culți. Zi de zi au apărut articole: „Agitație valahă în Cluj” și altele, articole de fond și mai mici, că Ardealul este în primejdie, că băeții români au demonstrat, când a trecut procesiunea pe lângă Mensa, că Românii au strigat la adresa bar. Vesselényi, că „și acesta vrea să fie Excelență.” Toate acestea le-au pus în cărca tinerilor români.

După aceea același ziar — d-voastră, cari vă ocupați cu ziaristica, știți, că este datină să se exagereze unele lucruri — scrie următoarele, (citește) „dr. Béla Posta profesor universitar în Cluj, președintele Mensei s'a declarat asupra demonstrațiilor de Miercuri.” Și spune, că dr. Béla Posta raportează în nr. 17 alui „Pesti Hirlap” și trece simplu peste acel articol alui „Pesti Hirlap” în care se spunea, că demonstrații au fost Români, pentruca demonstrații au fost Maghiari și de aceea nu le amintește numele. Și astfel după ce scrie o coloană și jumătate despre acest fapt, lasă asupra cetitorului impresia, că demonstrații au fost Români, că Românii au turburat de fapt evlavia serbărei.

Eu nu pot, înțelege, că tinerii noștri români și-ar fi uitat întru atâta de sine, încât să nu respecte serbarea de libertate a altora, când ei cer pe seama lor cu atâta fac libertate și drepturi? (Zgomot) Și iată constat eu, că acei trei sau patru tineri au fost Maghiari. (Zgomot.) Petruca a-

cum în piață. Ei nu s'ar putea împotrivi la ispita de a mă mânca chiar la cina lor de deseară. Și mâne, s'ar pomeni amândoi bolnavi de indigestie. Și vor trebui să cheme medicul, vor trebui să cumpere fel de fel de leacuri, și amândoi ar isprăvi-o rău de tot... Când vrei să vii în ajutorul cuiva, trebuie să ai în vedere nu numai prezentul ci și viitorul. E drept, că pentru moment aș putea să ușurez starea bietului om. Dar nu mi-aș îngădui nici odată una ca asta, dacă ar fi ca să-i aduc peirea.

— Asta-i exact și părerea mea, observă Crapul și nici odată n'aș fi putut să exprim atât de limpede aceasta opinie, precum a făcut-o nobilul meu confrate...

Și iarăși se făcu o tăcere adâncă, până când președintele relua cuvântul:

Trebuie să recunosc, chestiunea ce avem de rezolvat e de natură delicată și complicată. Situația bietului pescar însă ajunge clipă cu clipă mai critică. Dar dacă nici unul din cei prezenți nu-i dispus să se jertfească, ce trebuie să facem? Oare nu poate să ne dea cineva vre-o povață?... Nimeni nu găsi nimic.

Toți nu făceau alta decât să ofteze și să clatine din cap.

— Ei bine, întrerupse tăcerea Țiparul: Fiindcă prezența mea nu mai servește la nimic, — mă retrag. Mulțumirile mele d-lui președinte și repet, regret din inimă că împrejurările mă împiedecă să mă dedic unei cauze atât de importante. Pot însă să vă asigur, cu tot dinadinsul, că acela dintre dv. care se va consacra acestei opere nobile, nu se va căi nici odată.

cela, care a strigat din fereastră la adresa baronului Vesselényi a fost universitarul Mondisch Gyözö, pe care l-au și aruncat îndată dela Mensa, ceilalți, cari au fost de față și au aprobat pe Mondisch, au fost Feigenbaum, Kozma și Grünfeld, toți Maghiari. (Iaritate. strigăte în stânga: Maghiari buni!)

Haller István: Vi-i lăsăm bucuros D-voastră (Zgomot.)

Președintele (sună): Rog pe domniile deputați să fie în liniște.

Alexandru Vaida: Pentru ce să sufere așa dar studenții români pentru neghiobia Maghiarilor?

Aceasta este de bună seama un exemplu clasic al politice de bătători.

Dar la universitatea din Cluj sunt și alte multe fenomene de acestea de intoleranță. Așa spre pildă, voiesc să împiedecă pe tinerii români să vorbească între sine românește. (Contraziceri în dreapta și stânga. Sgomot. Președ. sună.) Din acestea văd, cât de puțin sunteți D-voastră informați asupra raporturilor de acolo. Da, la universitatea din Cluj există o ordinațiune mai veche a rectorului, care interzice conversația în românește.

Kun Béla: Nu agitați.

Alexandru Vaida: Rectorii, ce au urmat n'au luat în considerație această ordinațiune și tinerimea română putea să vorbească în dragă voie românește.

O voce. (din stânga) Vezi bine!

Alex. Vaida: De asta însă nu-i pasă profesorului Ștefan Apáthy, a cărui idee de predilecție este aceasta, (Larmă).

Președintele: (sună) Liniște!

Al. Vaida: ca să traducă în practică principiile luptei pentru existență, că dreptul este a celui mai tare. Și mai sunt astfel de profesori, cari cred, că fac imposibilă tinerilor români viața ca lateineri și prin asta nimicesc viitorului popoului român. (Zgomot.) Onor. Casă! Dacă vor fi agitatori români, mai puțin în clasa de intelectuali, care clasă este cea mai atârnată atât de guvern, cât și de societate, din aceasta pentru noi nu va rezulta nici o pagubă, ba din contră noi dorim, ca numai tinerii cei mai distinși să apuce pe cariera aceasta a intelectualilor și bucuros vedem, dacă celorlalți li-se face aceasta imposibil. Care va fi urmarea de aici? Din o parte a acelor tineri se va face o clasă de proletari intelectuali. Și vă întreb pe D-voastră, oare nouă ne va fi aceasta spre greutate, ori că statul va trage de aici scurta? Partea cealaltă va merge pe cariera comercială și la industriei și va forma cu timpul o clasă materialicește independentă și fortificată, care cu siguranță va continua cu puteri mai mari lupta Românilor, decât clasa intelectualilor. Și partea a treia a acestor tineri și anume nu cei mai inferiori, ci, dupăcum o știu

— Așa e — aprobară toți peștii în cor, dar nimeni nu se va înfățișa ca victimă. Și toți prinseră să vorbească, în același timp, mulțumind președintelui și felicitându-l pentru zelul cu care a condus întrunirea, în care domnea atâta interes, atâta însuflețire și unanimitate. De odată, doi ochi mici, negri și batjocoritori, cu gene lungi de tot, se iviră în nisip. Era capul unui mic rac. Și un glas răsunător strigă cam aceste cuvinte:

— Ce farsorii!

Și capul dispăru din nou în nisip. Firește, nimeni nu dăde atenție unei creaturi atât de neînsemnate și peștii continuă cu mulțumirile și felicitările, luându-și rămas bun unii dela alții și întorcându-se fiecare pe la locurile lor.

Pescarul nici nu bănuie de cele ce se petrecură în adâncul apei. El se întoarse acasă, trist din cale afară, cu coșul gol...

Cum l-a primit nevasta lui, și dacă au avut cu ce să-și amăgească foamea aceia — asta nu știu.

Din franțuzește de: P. L.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

din experiență, cei mai buni vor emigra în România. Și vă întreb, domnilor, cunoașteți dumneavoastră mentalitatea Românilor ardeleni emigrați în România?

Nadányi Gyula: Acolo situațiunea e mult mai rea, decât aici acasă.

Alex. Vaida: Nu le merge acelora rău, se fericesc foarte bine.

O voce (din stânga): Unii singuratici.

A. Vaida: Și nu se fericesc pentru aceea, fiindcă ar fi mai inteligenți, mai morali, ori mai cvalificați, decât Românii din România, ci pentruca tocmai acei indivizi au fost siliți să emigreze, în cari mentalitatea rasei noastre a fost mai tare dezvoltată și ca oameni au fost individualitățile cele mai intransigente. E lucru firesc, eă oamenii nu numai în România se fericesc, dar se fericesc și în America și în Bulgaria, și ori unde în lumea aceasta.

Când d-voastră vă plângeți de sentimentul public din România, să vă aduceți aminte, că tactica cea mai proastă este, pe care o urmează acești profesori, când ei silesc pe tinerii aceștia ca să emigreze în România, pentruca în emigranții ardeleni nici odată nu adoarme iubirea de țară, dorul de vatra lor și săturându-se acolo de aerul libertății (mișcare) își aduc aminte cu ardoare și mai mare de pământul lor strămoșesc și simțesc în suflet ură irezistibilă, neînvingibilă față de acel sistem, care i-a silit să emigreze și să-și părăsească patria. (Contraziceri).

László Mihály: Cei mai mulți fug dinaintea pedepsei. (Mișcare și ilaritate.)

Alex. Vaida: Să-mi fie permis, On. Camera, ca vorbind asupra acestui obiect, să reflectez pe scurt și la cele spuse din partea colegului meu deputat Kállay Ubul. Dânsul ne ia în nume de rău acelea câteva zeci de milioane, cari se află în băncile noastre și că tot astfel și episcopii noștri ar poseda asemenea avere. Dar asta oare este primejdie pentru Ungaria și oare nu binele patriei îl servește fiecare Român, care se silește, ca să prospereze în cele economice și vă întreb, cu ce drept excepționali d-v. puțina avere, pe care o reprezintă băncile noastre. Vă rog să socotiți, că o singură bancă mai mare ungurească are mai multă avere, decât toate băncile noastre împreună. Și vă rog să comparați averile episcopilor noștri chiar numai cu averea aceea, de pildă, de care dispune fostul nostru coleg deputat, episcopul, acum arhiepiscopul Ioan Csernoch. Ioan Csernoch singur dispune de o avere mai mare, decât toți episcopii noștri împreună. Apoi și aceasta ni-o invidiați? De ce prezentați d-voastră lucrurile astfel, ca și când băncile noastre ar face agitație, irendentism, de ce ne invidiați micile noastre averi bisericesti? (Mișcare). De altă parte, până când toate guvernele dau cel mai efectiv sprijin material tuturor instituțiilor culturale maghiare, pentru instituțiunile noastre culturale statul, pentru care și noi contribuim, nu dă niciodată absolut nici o para. E echitabil aceasta, On. Camera?

Dar nu vreau să insist mai departe asupra acestui obiect, ci îndrăznesc să-i fac stimatului meu coleg deputat Kállay Ubul o propunere. În curând, iată, vine primăvara. Poftim să facem o excursiune în România. Tocmai acum au trecut Idele lui Martie. Ducă-se numai la București, la Craiova ori la Brăila și întrebe pe Maghiarii de acolo, când ei în conduct festival au cutureat străzile cu tricolorul maghiar cântând cântecele lor naționale, conturbatu-i-a cineva astfel, dupăcum la Cluj tinerii maghiari au conturbat pe cetățenii maghiari. Și dacă colegul meu deputat Kállay Ubul va afla, că Maghiarii acolo se bucură de toate libertățile atunci, sunt sigur, va recunoaște aci înaintea Onoratei Camere, că numai foarte rău informat a putut să afirme, că soarta Maghiarilor în România e foarte tristă. (Zgomot și strigăte din dreapta: Tristă zău!)

Szilassy Zoltán: Au voie să țină școli maghiare? (Zgomot).

Președintele (Sună): Rog pe domniile deputați să nu conturbe pe orator prin intreruperi!

Alex. Vaida: Sunt foarte mulțumitor mult stimatului domn coleg deputat, al cărui nume nu îl cunosc, că a făcut inciza aceasta. Asta dovedește, cât de puțin cunoaște dânsul raporturile din România. Iată aci o marcă mică-mitică, o depun pe masa Onoratei Camere, poftim să o priviți, e imprimată în colorile naționale maghiare și pe ea stă scris: „O figlă pentru școala națională maghiară din Craiova. Zece bani”. Se vinde în țara întregă această marcă, în România în-

treagă, cu scopul ca din banii adunați să se susțină școala maghiară din Craiova.

Szűllő Géza: Sânt cetățeni ungari!

Alex. Vaida: Sunt între ei și Unguri emigranți, cari au devenit cetățeni români. Și vă rog să-mi arătați mie aici în patria noastră mărci imprimare în culorile românești, cari se vând pentru scopuri culturale românești, de pildă pentru vre-o școală românească din Cluj ori din Oradea-mare, ori de altundeva și atunci sunt gata să recunosc, că în țara aceasta și noi avem atâtea drepturi, câte drepturi au Ungurii în Țara-Românească. Și vă rog să băgați de seamă, că noi aici suntem autohtoni, locuim aici de mii de ani și oare avem noi atâtea drepturi, câte au Ungurii emigrați în România?

On Cameră! Vreau să revin acum din nou la discursul contelui Ștefan Tisza, căci discursul acesta formează obiectul propriu al vorbirii mele. Conte Ștefan Tisza ne zice într'una să nu ne opunem politice de maghiarizare, ci să ne supunem ei, căci prin asta facem cel mai mare serviciu fraților noștri din România, căci în chipul acesta asigurăm independența lor. De ani de zile îmi frământ mintea cu teza aceasta și n'o pot înțelege și vă pot asigura, că nici în România nu se află nici un singur bărbat de stat, care ar înțelege-o. Căci, hai, să zicem, că noi n'am rezista în contra maghiarizării, să zicem, — bine înțeles, este imposibil lucrul acesta, — dar să presupunem totuși, că Românii toți până la Carpați, să zicem în curs de 30 de ani ar fi maghiarizați cu desăvârșire, vă întreb, că oare în cazul acesta politica externă a monarhiei noastre și atunci ar fi așezată pe temeiuri conservative, încât privește România și celelalte state balcanice? N'ar urma atunci politică ofensivă, de cucerire? (Contraziceri). Noi nu pentru aceea ne opunem maghiarizării, pentru că să servim României ca un fel de „Hinterland“, ci fiindcă și în noi trăiește instinctul de viață, dorul de libertate și noi voim să trăim aci în patria noastră străbună ca popor egal îndreptățiți! (Aprobări la naționaliști).

Și mai are contele Ștefan Tisza o teză, pe care noi nu o putem înțelege, anume slavismul, teama de primejdia slavă. Să le abzicem Slovacilor alianța.

László Mihály: Numai panslavorilor, nu Slovacilor!

Alex. Vaida: Înainte de toate, între noi și între Slovaci se află oceanul maghiar. Deci dacă Slovaci întărindu-se economic și culturalicește ar voi să ne cucerească ori să ne slavizeze, asta n'ar fi cu putință, până n'ar înghiți ei mai înainte oceanul maghiar, care ne desparte acum de dânsii.

Și astfel, după ce între noi și Slovaci nu există contrarietate de interese, ci dinpotrivă există multe puncte de atingere și identitate de interese, e lucru prea firesc, că între noi și între Slovaci se dăinuiește cea mai strânsă alianță și cea mai desăvârșită împreună lucrare.

Polónyi Géza: Las' c'o să vă înecați amândouă popoarele în Ocean.

Alex. Vaida: Vă întreb, domnilor, ce favor s'ar naște pentru Ungaria din aceea, dacă noi am desființa această alianță? Onor. Cameră! Dacă ar avea cineva acea putere, ca să înfăptuiască pacea, acea pace nu s'ar putea înfăptui numai cu Românii, ci ar trebui să se facă cu toate popoarele nemaghiare din țară, căci contele Ștefan Tisza mereu accentuează, că Monarhia este pavăza cea mai puternică a maghiarimei și că dânsul nici nu-și poate închipui Ungaria altfel, decât ca un factor al Monarhiei. Fostul meu coleg deputat și iubitul meu amic Iuliu Maniu a exprimat clasic această teză, că adevărat ce datorie are Monarhia față de toate popoarele sale, că anume Monarhia trebuie să mulțumească toate aceste popoare, zicând: „Chemarea Monarhiei austro-ungare, în trecut ca și în prezent, are chemarea să asigure existența tuturor popoarelor sale, să asigure dezvoltarea liberă economică și culturală a tuturor acestor popoare astfel, ca ele toate să poată progresa liber și liniștit pe calea, care duce la fericire, la bogăție, la civilizație.“ Teza aceasta este prea adevărată. Dar atunci poftescă contele Ștefan Tisza și nizească și dânsul într'acolo, ca și în Ungaria toate popoarele să se simtă fericite, ca Slavii, de al căror panslavism a ne teme azi este ridicol, dar cari peste vr'o 50 de ani vor fi deja o formidabilă putere, ba poate chiar peste câteva decenii, să se simtă în această

patrie a lor atât de bine, să fie atât de mulțumiți, să se poată dezvolta economic și culturalicește atât de prosper, încât atunci, când vor fi expuși tentațiunii din parte rusească, să poate zice și dânsii cuvintele Sfântului Ștefan: „Tecum libentius degant, quam alibi habitent“.

Nadányi Gyula: Asta atâră numai dela d-voastră.

Alex. Vaida: Încât privește România și Statele balcanice, este cu mult mai ușor a face serviciu păcii și înțelegerii frațești, dacă un bărbat de greutatea contelui Ștefan Tisza ar propaga ideea unei uniuni vamale între Monarhie și între România și celelalte state balcanice, ca un fel de introducere a acelei mărețe idei, care mutatis mutandis era planul favorit al lui Ludovic Kossuth, adevărat înfăptuirea Uniunii de State sub conducerea monarhiei noastre.

Cum am zis la începutul cuvântărei mele, guvernul n'a întregit acea acțiune de pace, a cărei problemă a dezvoltat-o contele Ștefan Tisza; și cu atât mai mult a lucrat împotriva acestei acțiuni presa, așa că oricui i-a făcut impresia, că contele Tisza nu are destulă trecere la guvern, ca să-și poată valida acolo vederile, iar pe de altă parte, că dânsul nu se bucură de o prea mare popularitate nici înaintea presei și nici înaintea poporului.

Pentru că iată, ce scrie „Pesti Hirlap“ în nrul dela 12 Martie a. c. (citește): „Dacă este adevărată știrea adusă azi de „Vaterland“, că contele Tisza a promis naționalităților, că guvernul este aplicat să asigure folosirea limbii valahe prin legi deosebite în administrație și la justiție, că în școlile de stat maghiare se va propune religia în limba valahă pe seama școlărilor valahi, și că în școlile valahe confessionale se va șterge obligamentul instrucției maghiare, dacă din acest atentat e adevăr și numai cât un grăunte, atunci contele Tisza merită cu tot dreptul, ca să fie isgonit din țară“.

Când contele Tisza se străduiește să pregătească opinia publică pentru pace, atunci vine un ziar și scrie într'un prim articol, că trebuie izgonit din țară, ne putem dar închipui, că ce dispoziție stăpânește în această presă și peste tot, că contele Tisza nu se bucură de acea popularitate, pe care i-o atribuie, unii, și că n'are acea influință la guvern și societatea ungurească, cum își închipuie unii dintre Români.

Nadányi Gyula (întrerupe).

Președintele: Provoc pe d. deputat Nadányi să se rețină dela incise.

Alex. Vaida: Sunt sigur, că chestiunea de naționalitate — nici un veac nu va trece — își va pierde efectul agitatoric, căci guvernul o să o întrebuițeze încă câțeva vreme, ca sperietoare, o va folosi-o chiar în parlament pentru că s'o arunce în discuție de câte-ori îi prinde bine, de oarece tot mai are putere atractivă, ș'apoi descoperind nițică iredentism, panslavism, pangermanism, tot mai reușește a abate atențiunea opiniei publice maghiare dela chesliuni mai mari, cari taie mult mai adânc în interesele maghiare. Aceste glume însă o să se tocească, deoarece iată s'a deșteptat partea mai cu judecată a societății ungurești și elementele serioase au observat deja viclenia, tactica guvernului moștenită din era liberală.

Și societatea maghiară o să treacă peste astea la ordinea zilei. De ce? Pentru că va trebui să vadă ori ce om cu rezon, că pân' atunci, până când suntem cerșitori și tot mai cerșitori Români, Unguri de-opotrivă, și pân' ce țara aceasta să prăbușește, iar atât cetățeanul particular, cât și popoarele își pierd însemnătatea în concertul Europei și în Monarhie, pân' atunci suntem victima unei politici absurde și nu va avea nici o valoare faptul, că înaintea ochilor cătorva stă idealul statului maghiar, până când nu avem ce să punem în frigare, pân' ce n'avem din ce trăi.

Din cauza aceasta, da, cred, chiar în era cărnei din Argentina, că nu e așa departe vremea, când guvernele se vor ocupa serios cu problema chestiunii de naționalitate.

Se înșală amar acela, care crede, că chestiunea aceasta de o importanță vitală a țării se va deslega în felul acela de a angaja cu ajutorul vre'unui bărbat politic guvernamental de pacificatori câțiva episcopi, contând la naivitatea lor.

Nu va reuși să se facă pacea cu ajutorul cutărui călugăr doritor de mitră, care în-

aintea poporului se girează de cei mai radicali Români și tot atunci pe sub mână, pe sub șubă cu deviza păcii urnesce carul guvernului; repet nici cu acești oameni nu va reuși înfăptuirea păcii. Poporul român are un singur factor, ce dispune de putere, bază legală și competență de a pertracta despre pace, factorul acesta e partidul național român...

László Mihály. Nu există. Și un astfel de partid nici nu poate să existe în Țara ungurească!

Al. Vaida-Voevod:... care are posibilitatea de a influența poporul românesc (Sgomot continuu. Preș. sună) și popularitatea căruia este mult mai mare, decât a oricărui dintre d-voastră. Căci până ce partidul muncii la 255 mandate primise abia 412, 907 voturi, până ce cele 21 mandate a 67-știlor din afară de partid au întrunit 51,090 voturi: cei 8 candidați ai partidului național, cari au ieșit învingători, va să zică partidul nostru a întrunit 50,965 voturi. La tot cazul este cel puțin incorect, dacă cineva după aceasta susține, că n'avem drept să vorbim ca reprezentanți ai poporului românesc, că noi n'avem ca partid drept de existență; doar tot atâția alegători ne-a dat mandatul, ca grupăreii lui iAndrássy. Dacă nu pentru alta, s'ar conveni totuș din respect față de alegători să se cinstească într'un stat constituțional afirmarea voinței poporului în formă legală prin deputații partidului nostru și partidul nostru să se respecte, ca expresia voinței politice a Românilor.

Dar nu sunt On. Cameră atât de lipsit de modestie, să afirm, că deoarece noi suntem reprezentanții chemați ai intereselor românești, prin noi e posibilă înfăptuirea păcii.

Ori cât ar voi partidul național.

László Mihály: Partid național nu poate exista în Ungaria!

Al. Vaida-Voevod:... și ori cât ar dori conducătorii lui naționaliști pacea, noi nu putem face altceva, decât să facem dispoziție generală și să pregătim terenul pentru pace. (Contraziceri în stânga — și dreapta extremă. Sgomot necontentit).

Președintele: (Sună) Rog liniște On. Cameră!

Al. Vaida-Voevod: Pacea nu o poate face nimeni, nici guvernul, nici partidul-național, nici pactarea, nici mijloacele de corupțiune.

Sunt cazuri din trecut și o să reușească guvernul și în viitor să acăpăreze un astfel de organ de publicitate, care o vreme părea ca cel mai fervent aderent al partidului național român, ca peste câțva timp să se întoarcă împotriva noastră a conducătorilor și zi de zi să ne înfățișeze ca niște nebunatoci și exaltați, ca imbecili, cari nu știu ce fac și nu-s capabili de a conduce destinele neamului românesc. Și credeți d-voastră, că a ajuns ceva rezultat?

Opinia publică română a observat curând, că la spatele acestei prese stă guvernul. Am câștigat noi destule învățături în era lui Bánffy-Jeszenszky, ca să nu ne mai curpindă astfel de fenomene.

O voce la stânga extremă: Aici are drept! (Sgomot).

Președintele: Rog liniște!

Al. Vaida: Nici guvernul, nici noi nu putem face mai mult, decât, că predispunem opinia publică spre a înfăptui pacea.

Dară pacea cu totul pe aite baze se poate înjgheba, decât cum a contemplat-o contele Ștefan Tisza. Să mă credeți, că nimeni n'a dat mai bun sfat guvernului și celor ce doresc pacea, celor cari sunt preocupați de ideea păcii, decât On. meu coleg Ștefan Szabó, zicând în vorbirea sa din 13 Martie următoarele (S'auzim! S'auzim! Cetește): „Cu acest pact putem câștiga frunțașii naționalităților“. Iar mai la vale (Cetește). „Dar poporul însuș de loc nu-l influențează acest acord; în el va dăinui și mai departe conștiința, care l'a stăpânit și pân' acum, iar faptul acesta nu va servi scopului“. Și iarăș (Cetește): „Între împrejurările de azi, când administrația ca de pe spatele calului tratează cu naționalitățile, acel popor își imaginează întreagă națiune ungurească după chipul și asemănarea acelor, pe cari îi vede și va crede, că unguirimea e creată curat de-aceia, ca să-l tortureze, să-l șicaneze, să-l frământă vecinic după plac, în schimb el n'are drept decât să se roage și să suplice implorând „ajutor, fără să fie măcar odată ascultat“.

„Dacă voim deci, ca valahii, naționalitățile să devină membrii folositori ai țării și aderenți ai

Statului maghiar, zadarnic vom pacta cu acei conducători, cari umblă după căpătuială. (Exclamări în dreapta și stânga: lată adevărul!)

Poftiți îndreptați-vă privirile către popor, tratați cu poporul acela cinstit și cu bunăvoință, atunci nu va trebui să vă temeți, că naționalitățile având votul universal o să pornească luptă împotriva Statului maghiar. (Așa e! pe băncile naționalităților). (Exclamări din dreapta și din stânga: Conducătorii!)

Li iscălesc fiecare cuvânt. Da! Acesta-i faptul. Pacea numai așa e cu puțință dacă guvernul...

Sümeği Vilmos: Vorbești de pace! Ce vrei să spui cu asta? E stat beligerant, ori ce! Aceasta e grandomanie!

Președintele: Îi fac atent pe d. deputat Sümeği să nu întrerupă tot mereu.

Alex. Vaida: ... zic, numai așa este cu puțință, dacă guvernul va stăruii serios pentru crearea păcii, împlinind condițiile prealabile ale acesteia

Știam noi prea bine, c'ar fi cu mult mai ușor a primi o frumoasă sinecură, decât a fi agitator și trădător de patrie neîndurat. Doar știm cu toții, că în politică mituirea e cel mai ușor procedeu.

Ar face din noi prefecti, ba poate și episcopi.

Suntem însă în clar și cu aceea, că nu putem să ne desfătăm în fructele blăstămate ale unei păci mășgave, dacă avem pretenția de a fi considerați de oameni cinștiți, căci prin aceea nu promovăm nici interesele Românilor, nici ale Ungurilor și nici ale patriei. (Așa-i, pe băncile naționalităților). Așa trebuie însă să pregătim terenul, ca să se înțeleagă poporul cu poporul, iar această situație nu se poate crea altfel...

O voce (în dreapta): Decât cu mână de fier!

Președintele: Pe d. deputat Mikosevits îl provoc să se abție dela incize.

Al. Vaida: ... decât în felul cum a spus-o mai demult. Dr. Toma Miklós, vicecomitele pensionat al c.-lui Szolnok-Doboka în opul său „Tendințele crizei noastre politice” ne spune următoarele (cetește): „Căci asemenea stat, care viețuiește în uniune cu un alt stat, având acesta tradițiuni de tot străine, și pe lângă asta în cadrele vieții de stat modern alimentează și susține interese feudale, e foarte natural, că pe baza aceasta din urmă nu o să poată deslega problema națională și antitezele ivite nici odată. Pentru că pentru că de o astfel de operă, numai aceea idee de stat e capabilă, care este așezată pe puterea, sentimentele, organizarea muncii și conducerea asiduă a mulțimei”.

Acest vice-comite pensionat este un gentry maghiar, care trăiește în retragere.

E păcat, că n'a putut lua parte în guvernarea țării încă pe când era în floarea vârstei.

Păreră noastră despre pace este, ca toți aceia, cari doresc pacea, pacea durabilă, adevărată și fără nici un gând rezervat între maghiari și nemaghiari, să-și dea tot concursul întru înfăptuirea votului universal, egal și secret, ca după ce se va fi înfăptuit în chipul acesta democratizarea țării să fie cu puțință ca în parlament să grăiască popor către popor, când de bună seamă se vor înțelege (Zgomot în dreapta). De aceea îl rog foarte mult și pe contele Tisza să lucre și dânsul în direcția aceasta (Zgomot, președintele sună). Să lupte și dânsul pentru introducerea votului universal, egal și secret și pe comune. (Haritate). Deie-și contele Tisza silința și așeze drepturile poporului pe baze cât se poate de largi și va crea în modul acesta nu numai pacea, dar va face și neamului său posibilă fericirea în această patrie străveche alui, (Sgomot.) Ludovic Kossuth zice în scrierile sale: „generații vin, generații se duc, vremea vine și trece, cuvântul zboară, dar rămâne înțelesul lui, dacă e adevărată și sănătos, dacă nu, piară, cum piere suspinul pe aripile vântului”.

Dacă e adevărat, ce am zis, atunci am toată încrederea, că și în viață se va realiza întocmai, am încrederea, că democratizarea țării nu este departe, ci în vre-o câțiva ani vom avea și noi votul universal, egal și secret, (Sgomot) și am toată încrederea, că după ce se va fi introdus acesta, această țară va fi într'adevăr mai fericită, va începe a trăi o nouă epocă, epoca ei adevărată de aur, când prin înțelegere reciprocă maghiarii și nemaghiarii vor conlucra la promovarea binelui și fericirii lor proprii. (Sgomot).

Cred, că atunci, când va veni acea fericită generație istorică, care va crea noua Ungarie, și va încheia pacea, atunci tot insul, maghiar și nemaghiar se va împărtași de libertățile publice, ca astfel fiecare neam să-și poată promova prin garanție națională viața națională. (Zgomot mare).

Președintele: Mă rog liniște!

Alex. Vaida: De aceea ași ruga foarte mult pe domni deputați să se ocupe și dânsii cel puțin atât de intențiv cu chestia naționalităților ca contele Tisza, dar să se pună pe un alt punct de vedere ca dânsul.

Să vă puneți pe un punct de vedere democratic, când căutați să rezolvați această chestiune, pentru că eu tocmai aceea excepționez mai ales în vorbirile contelui Tisza, că dânsul nu se poate desbrăca de acele prejudeții, cari influențează nu numai pe el, ca pe un membru al clasei privilegiată, dar și întreg modul lui de gândire. (Zgomot). Să studieze domni deputați această chestiune fără ură și preocupare, fără considerații de clasă și aibă înaintea ochilor numai interesele fericirii patriei, maghiarimei și a naționalităților nemaghiare. (Aprobări în centru).

Banchet

în onoarea deputatului dr. Alexandru Vaida-Voevod

Demonstrații înaintea parlamentului — Huiduirea lui Mangra

Mulțime de studenți români universitari din Budapesta au azistat azi pe balcoanele salei de ședințe a Camerei Ungare să asculte discursul deputatului Vaida. Insufleteșii lor era enormă. Cătră sfârșitul ședinței studenții s'au adunat dinaintea porții deputaților așteptând pe Vaida, să-i facă ovații. Deodată apare în poartă figura nefericitului Mangra. Aprinși de mânie tinerii români începură a-l huidui. Bietul călugăr voia să dispară printre mulțime. Dar tinerii s'au luat în urma lui huiduindu-l. S'a aglomerat lume multă în giurul tinerimei și era primejdie de încăierare. S'au adunat însă repede toți polițiștii din apropiere. Tinerii români au fost împinși îndărăt și așa trădătorul s'a putut vîri într'o birjă, care l-a scăpat din mâinile înverșunatei tinerimi.

Pe seară Români din Budapesta și întreaga tinerime universitară aranjează un mare banchet în onoarea deputatului român dr. Alexandru-Vaida Voevod.

CRONICA EXTERNĂ

Situațiunea în Serbia.

În Serbia s'au făcut pentru scoaterea armatei de sub influența politice o inovațiune fericită. „Monitorul oficial” sârbesc delă 28 Februarie st. v. publică un ucaz regal, prin care se creiază un inspectorat general al armatei. Sfera lui de activitate cuprinde supravegherea desvoltării unitare a armatei, a combativității ei și paza asupra disciplinei ei.

Inspector general e numit prințul de coroană Alexandru, care fu numit în acelas timp și căpitan de clasa II. Inspectorului general i-se atașează un șef de stat-major cu gradul de comandant de divizie și doi adjutanți cu rangul de comandanți de regiment.

Deasa schimbare de miniștri de războiu avu până acuma o rea influență asupra spiritului armatei; acum cu crearea inspectoratului s'a pus capăt răului. Cel puțin așa se crede, lucru despre care mulți se îndoiesc, căci prințul de coroană Alexandru e tânăr (23 de ani) și pe terenul militar n'are cine știe ce experiență. Dar, în fine s'a făcut o încercare cu o bună intențiune.

„Pravda” nu e încântată de noul inspec-

torat, căci afară de scopul de a apropia pe ofițeri de viitorul rege, inspectoratul, având a se pronunța asupra calificațiunii ofițerilor devine o instanță pe cât de înaltă, pe atât și de periculoasă. În ce privește situațiunea politică ministrul de externe Milovanovici, răspunzând unei interpelări s'a pronunțat astfel:

„Că Bulgaria negociază cu Muntenegru și cu Grecia, iar că Serbia ar fi izolată în Balcani, nu pot zice nimic. Că Serbia negociază și ea, ori nu: nu zic nici da, nici ba. Dacă interpelantul e mai bine informat, să fie mulțumit”. Apoi ministrul a adăugat, că dorința lui e ca Serbia să se apropie de statele balcanice. În ce privește negocierile acestora între ele, ministru sârb poate afirma că ele nu urmăresc o politică agresivă Serbiei. Dar chiar dacă ar urmări ele o astfel de politică, Serbia e destul de pregătită ca să le fie piept.

În rsumat d. Milovanovici a mai spus că Serbia n'are să se teamă pentru moment de nici o combinațiune balcanică. Cu totul altminterlea stă lucru cu o combinațiune europeană: soarta țărilor balcanice nu stă în mâinile Serbiei, și cât stă în mâinile Bulgariei, Greciei și Muntenegrului, aceasta depinde de Europa. Iar în contra celor ce va decide Europa, nu se poate împotrivi uici un stat balcanic.

Conflictul ruso-chinez

Din îndepărtatul Orient sosesc din nou știri neliniștitoare. De astădată — deși încă necontrolat — se pare, că conflictul va fi inevitabil, căci trimisul Rusiei la Peking a fost ucis. Aceasta veste, ca e dacă s'ar adevări, răspunsul pacinic al Chinei la ultima notă a Rusiei, nu va contribui mult la îmblânzirea situației dintre cele două împărății.

După acest răspuns China este aplicată să conceedă Rusiei un consultat în Kobdo.

Mai departe va acorda supușilor ruși comerț liber în Mongolia și în alte ținuturi, cari când în afară de mării chinezi. În ce privește importul de tea în China se va ține cont de un contract încheiat la anul 1907, după care importul de tea chinez este interzis.

Se zvonește, că China își mobilizează trupele în jurul murilor chinezești. Ministrul de război a dat ordin să se mobilizeze toate trupel din toate locurile mai ușor de atins. S'a dat apt ordin, ca amestecul Europeanilor în chestii intern să fie înlăturat cu orice preț.

Prințul regent al Chinei a adresat regelui Angliei o rugare telegrafică, ca Anglia să-și retragă trupele dela granița Chinei, deoarece prezența lor neliniștește în mare parte populația chineză. Pentru acest serviciu, China este gata să dea Angliei o satisfacție.

În Rusia se lucră deasemenea cu mult zor întru comandarea trupelor înspre China. În timpul din urmă, s'au luat dispoziții de ministru de războiu în conștelegere cu cel de externe, să fie trimise trupe nu numai pentru ocuparea țării tului Kuldsha, ci a tuturor orașelor dela granița rusă-mongolică. Cabinetele din Tokio și Londra sunt ținute în curent cu mersul trupelor rusești.

Mobilizarea trupelor din Turkestan se zice că s'a făcut în scopul ca să se arate, că și a ceste trupe sunt în situație a merge la caz d'lipsă în Orient, iar critica făcută în Duma acestei diviziuni este nebazată. Opinia publică este mulțumită cu starea trupelor, excepționează numai armele și munițiunea lor, care este comandată din Germania.

Trimisul Chinei la Petersburg, care a fost revocat din cauza greșelilor comise în decursul acestui conflict, a fost deja înlocuit printr'un bărbat stăpân pe deplin atăl pe limba rusească, cât și pe chestiunile diplomatice ale Rusiei. Cunoștințele și le-a câștigat la universitatea din Petersburg și pe timpul altor servicii diplomatice aici.

Japonia a contribuit mult, ca răspuns al Chinei să fie ținut într'un ton pacinic, ca conflictul să se poată înlătura.

Populația Chinei este însă foarte agitată războinică, ceea ce se vede și din ultima ciocnire între Japonezi și Chinezi, provocată de Jandar dela graniță. Se vorbește chiar și de-o mobilizare a Japoniei.

În general opinia publică din Rusia este foarte îngrijată de ținuta poporului chinez și de este adevărată uciderea trimisului ei în China nu va da satisfacția cuver.

Litere — Arte — Științe

SONET

Asemnând-o c'o minune 'ntreagă.
Ea veșnic parcă flutură 'n neștire
Un farmec care umple de uimire
Pe cel ce-a suferit să-i fie dragă.

Ți-e frică să dorești a ei iubire,
Căci mintea ta nu poate să 'nțeleagă
Ce fel de suferință-o să s'aleagă
Dintr'o atât de-adâncă fericire.

Adeseori te sperii de plăcere
Când fără să te-aștepți o vezi în cale,
Trecând ca 'n vis, ca visul care pier.

In urma ei tu nu simți decât jale
Și simți c'ar fi o veșnică durere
S'o porți mereu în gândurile tale.

Hlacint.

Felinarul

Felinarul bogat era așezat în cavou. În cavou — între sicriuri de argint și aramă și buhnele tipau când îl vedeau aprins. În felinar ardea fel flacăra ca în viață — în cavou ardea cu moarte și tremurau cei ce vedeau zarea lui. Zarea roșie, zarea, peste care ochiul nu putea privi — zarea asta era o moarte roșie, numai una și lungă, moarte fără de sfârșit și început.

Era de argint felinarul și luminarea așezată în ea era cumpărată din mănăstire: mănăstire cinstită, albă și rece, unde șapte maici torc veșnică cunună de brad albului Hristos...

Era frumos felinarul și mare și curat, ca un al morții și razele de soare când străbăde prin gratiile de ferăști ale cavoului își spusese totdeauna: „ce felinar bogat, ce felinar frumos, ce felinar curat...”

Și felinarul sta semeț în cavou, — căci el era argintul între oaze și duhori și când aprindeau oamenii luminările lui — revărsa zarea roșie a bucuriei și a îndestulării.

Și zile și ani era fericit și alb și curat felinarul.

— Ah așa este nemurirea omului! — se gândea felinarul și începu să creadă, că din arău — se va face aur.

Oamenii veneau des ca să-l vadă și aduceau totdeauna cununi în cavou, flori, parfum, priviri de-acasă și lacrimi mari — și felinarul se bucura, că oamenii sunt atât de buni... Ei aduc cununi, flori, parfum...

Și felinarul se înălța ca o rugăciune de argint și cavoul își spunea par'că: „Felinarul ăsta ar trebui să lumineze în parcul unui împărat, când se sărută trubadurul cu împărăteasa...” Și păreții râdeau tăcuți: hahaha... hahaha...

Și zilele tot veneau și anii tot treceau.

Felinarul începu să simtă vânturi noi, apusuri noi, ploii necunoscute curgeau în cavou — și tipau buhnele pe teii albi din împrejur. Felinarul tremura de spaimă și de mirare: oamenii, aducători de-lumânări nu mai veneau și felinarul simțea că-i moare inima fără de lumânare.

„Astfel, fără de lumânare simțea că nu mai țecere în cavou — oasele rideau și buhnele răzau pe el: „ei, felinare — dar' unde e lumina cea trufașe? De ce nu luminezi?...”

Și în o zi venise un om negru, avea un felinar în mână, în care ardea o nouă lumânare — și scoțind felinarul vechiu, puse pe cea nouă în loc.

Și punând felinarul nou în cavou — care ardea — să ardă tinăr — omul spuse disprețuitor către felinar:

„Nu te tîne te-oi pune înaintea gunoiului — să luminezi seara...”

Și cavoul își spunea ironic: „vezi, vezi, felinarul ăsta la ce-a ajuns! A vrut să lumineze veșniciei... Și iată-l, ajunge pe gunoi”.

Și cum ducea felinarul învechit omul negru corbii croncâneau a bârfeală și teii își aplecau ramurile de răs...
Emil Isac.

Chestiunea alcoolului

I.

Sub numirea de „chestiunea alcoolului” se cuprind toate năzuințele pentru combaterea alcoolismului. „Alcoolism” înseamnă totalitatea pagubelor datorite băuturilor alcoolice, ca vin, bere și rachiu. Aceste pagube nu trebuie înțelese numai din punct de vedere al științei medicale, ci și din punct de vedere social și cultural.

Năzuințele pentru combaterea alcoolismului sunt tot așa de vechi ca și însuși alcoolul. (Că alcoolul, de mult a fost cunoscut, dovedește și biblia, iar presupunerea că vinul ar fi băutura alcoolică cea dintâiu cunoscută, acum nu mai justă, căci se zice, că egiptenii încă în cele mai vechi timpuri au preparat din orz un fel de beutură asemănătoare cu berea). Deodată cu cunoașterea alcoolului se cunoaște și alcoolismul. Alcoolismul e un obicei urât, păcătos și de disprețuit. Cu progresarea pe terenul tehnic, în proporție uriașă se ridică și producerea de alcool, fiind această pas cu consumarea de alcool și lățirea alcoolismului.

Lupta împotriva alcoolismului pentru prima oară a început în țările engleze-saxone, în Statele-Unite și în Britania-mare, fără însă ca ea să aibe bază științifică, ci mai mult s'a mărginit la propovăduirea cumpătării în privința consumării alcoolului.

Totuși, această mișcare e de mare însemnătate, căci ei se datorește meritul inițiativei apoi și acel merit, că în mod foarte evident s'a dovedit, că singur propovăduirea cumpătării nu e armă destul de puternică pentru combaterea alcoolismului. Astfel, urmarea acestui rezultat negativ a fost pretențiunea abstenenței, adică totala reținere dela beuturile spirituoase. Aceasta, mai înainte s'a referit numai la rachiu, al cărei efect brutal chiar și pe laici a făcut să recunoască natura patologică a alcoolismului.

Ideea abstenenței pătrunde și la alte popoare culte; alcoolismul nu se mai consideră de păcat, ci de plagă socială. Locul credințelor religioase, în aceasta chestiune, e ocupat de știință.

Baza științifică e unul dintre cele mai cardinale puncte în istoria mișcării antialcoolice. Încă înainte de aceasta, experiența a dovedit, că reținerii dela rachiu se datorește marea scădere a consumării ei, în schimb însă consumarea beuturilor spirituoase mai puțin concentrate (vinul și berea) s'a ridicat în așa măsură, că la respectivul popor absoluta consumare a alcoolului nu a scăzut ci s'a ridicat și mai mult, astfel că cu privire la pagubele datorite alcoolului nu a fost de remarcant nici o îmbunătățire, ceace dovedesc experiențele câștigate în Statele-Unite, Anglia, Scandinavia și Svițera.

Explicarea acestei apariții e foarte simplă. Amăsurat cercetărilor științifice de acum, alcoolul nu încălzește, nu întărește și nu poate fi considerat ca aliment; el însă are efect *enphoric și narcotic* producând senzații plăcute, în urma căror simțim mai puțin frigul, căldura, foamea, neplăcerile, oboseala și întristarea.

Cea mai mare parte a consumătorilor de alcool și în beuturile mai puțin alcoolice caută aceste senzații, regresându-se cu cantitatea beuturii, adică acela care e obișnuit să consume un decilitru de rachiu nu se mulțumește cu un decilitru de vin, ci cu atâta, ca conținutul absolut de alcool să fie egal cu cel al obișnuitului decilitru de rachiu.

Tot experiența a mai dovedit, că exclusiv reținerii dela consumarea rachiului e problematică, nu produce nici un rezultat și din acest motiv antialcoolistii au trebuit să ceară și reținerii dela vin și bere.

S'a mai dovedit apoi, că bețivii numai atunci se pot însănătoși, dacă nu consumă nici o băutură spirtoasă.

Cercetările științifice de pe ultimii ani dovedesc, că paguba suferită de un individ consumător de alcool nu e de mare însemnătate în comparație cu ravagiile ce alcoolul produce față de următori; tot aceste cercetări dovedesc și importanța criminalității.

La tot cazul consumarea zilnică a alcoolului chiar și în cantități mici, e păgubitoare pentru organism.

Cercetările științifice de acum se ocupă și cu partea economică a chestiunii, că între *mizerie și alcoolism* există o legătură foarte strânsă. Acum nu se mai poate nega adevărul, că banii risipiți pentru alcool, în cele mai multe cazuri produce ruina poporului. Din punct de vedere cultural și social apoi nu se pot lua în considerare cazurile de delirium tremens, datorite consumării alcoolului, ci cele de măsură mai mică; consumării zilnice și obișnuite se datorește degenerarea masselor mari ale poporului, care distruge demnitatea și datorile omului și astfel progresul cultural stagnează.

Dacă alcoolul ar produce pagube numai consumătorilor direcți, adică numai acelor, cari îl consumă, atunci din acel motiv ar trebui să se lupte și împotriva altor otrăvuri producătoare de senzații plăcute, ca nicotina, cafeaua, etc. Alcoolul însă nu nimicește numai pe acela care îl consumă, ci și pe aceia, cari nu iau nici o parte la consumarea lui, pentru că alcoolului se datorește o jumătate parte a cazurilor criminale; pentru că e nediscutabilă legătura între alcool și accidente și pentru că din an în an tot mai bine se învederează grozavul efect ce el produce asupra următorilor.

De aceea chestiunea alcoolului e chestiunea susținerii rasei și a societății.

Alex. Tințariu.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Un așezământ umanitar

Adunarea generală a „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu”

Duminecă, la 5 Martie n. 1911, s'a ținut a 11-a adunare generală a „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu”, sub conducerea-prezidentului-director *Pantaleon Lucuța*. Din darea de samă, cetită de secretarul *Victor Tordășianu*, am aflat, că direcțiunea cu scop de a face crutare n'a scos istoricul de 10 ani al Reuniunii, amânându-se acest lucru pe alte vremuri. Greu a fost lovită Reuniunea prin moartea neașteptată a cassarului ei, de vie memorie *Petru Ciora*, cel, care a lucrat pentru binele ei dela înființarea și până la sfârșitul vieții lui, când *unica sa agoniseală materială*, o acție a băncii „Lumina” de 200 cor., a dăruit-o fondului „Azilului”, al cărei preș și venit să se administreze ca „fondul *Petru Ciora al Azilului*”, „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu”. Direcțiunea s'a îngrijit, ca înmormântarea decedatului să fie cât să poate de deamnă. Adunarea generală aprobând tot ce s'a făcut, s'a alăturat ia părerea direcțiunii, ca Reuniunea de înmormântare și cea agricolă sibiană, care s'a mândrit având pe *Petru Ciora* vrednic membru onorar și conștiințios cassar, — să ia măsuri pentru a se ridica la mormântul lui *Ciora* o modestă cruce.

Din raport am mai aflat, că Reuniunea dela întemeiere și până la sfârșitul anului 1910 a dat ajutoare în sumă de 23,488 coroane 30 bani după 171 membri răposați, din cari 21,159 cor. 93 bani s'au dat la mâna moștenitorilor membrilor răposați, iar 2328 coroane 37 bani la fondul „Azilului”. Morții reuniunii au fost: 106 economi, mare parte zileri, 28 meseriași și 37 din clasa inteligentă. În 1910 au murit 21 membri și s'au înscris 28 membri noi, cu cari numărul membrilor înscrisi dela întemeiere e de 733. Averea întreagă a Reuniunii și a fondului

„Azilului“, — cеста din urmă cu chemarea de a să alcătui în Sibiu pentru copii săraci și pentru oamenii noștri neputincioși și scăpătați, o casă, un adăpost, unde să aibă locuință și îngrijire, — e de 21,159 coroane 07 bani, cu un sporiu de 1975 coroane 18 bani, față de anul 1909. Avera proprie a Reuniunii e de 14,446 coroane 26 bani, parte în bani depuși la bancă, parte plasată în hârtii de valoare. Avera fondului „Azilului“ e de 6712 coroane 81 bani, din cari a) averea proprie a fondului e de 2989 coroane 75 bani; b) averea „fondului P. Lucuța“ e de 758 coroane 64 bani; c) averea „fondului Victor Tordășianu“ e de 577 coroane 68 bani; d) averea „fondului căpitanul I. Toma“ e de 2186 coroane 74 bani și e) averea „fondului Petru Ciora“ e de 200 coroane, care să găsește plasată în hârtii de valoare și în libel „Albina“ și „Lumina“.

Adunarea generală a luat la cunoștință raportul: a aprobat socoșile pro 1910; a exprimat mulțumită d-ilor Lucuța și Tordășianu, pentru noile daruri făcute fondului „Azilului“; a exprimat condoleanțe pentru casierul P. Ciora, pentru membrul din direcție Alexiu Onișiu și pentru ceilalți membri răposați; a ales cassar pe tinărul funcționar consistorial Romul Perian și a îndrumat direcțiunea să caute și să cumpere un intravilan (loc de casă, cu grădină) pentru „Azilul“, ce este de a se înființa. Iată un model de așezământ de binefacere!

„lov.“

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

Inchiderea unei școli bulgărești — Agitația profesorilor universitari — Reexpulzarea drului Rakowski — In jurul deschiderii parlamentului

București, 4 Martie st. v.

Eri s'a început judecarea proceselor școlilor bulgărești din România, cari nu se conformează regulamentelor noastre școlare. Intr'una din scrisorile precedente am făcut istoricul acestor procese. Atunci am văzut că ele s'au intentat, în urma închiderii școlii românești din Turtucaia, pe baza gravelor nesubordonări constatate în funcționarea școlilor bulgărești din România de către inspectorii noștri.

Primul proces, judecat eri, a fost al școlii din Brăila.

Acuzațiile formulate de d. inspector Juga împotriva acestei școlii sunt:

1. Inscrierea elevilor se făcea în mod neregulat;
2. Profesorii nu aveau autorizațiile legale necesare;
3. Toate cele 4 clase aveau, — în contra prevederilor regulamentare, — cursuri mixte;
4. Cărțile școlare nu erau aprobate de minister;
5. Direcțiunea școlii nu ținea seamă de nici un regulament oficial.

În fața consiliului permanent chiar d. Clailcoff, directorul școlii bulgare din Brăila, a recunoscut că toate aceste acuzații sunt drepte.

În urma acestei declarații, consiliul, prezidat de d. D. Onciul, profesor universitar, a hotărât ca școala bulgărească din Brăila să se închidă.

Ca să nu se lase bănuiala că această bine motivată hotărâre ar fi fost dictată de motive străine preocupărilor pur didactice, s'a decis că comunitatea bulgărească va avea dreptul să des-

chidă altă școală, dar numai pe baza unei autorizații speciale și cu condiția că va funcționa în conformitate cu regulamentele în vigoare.

Această hotărâre a consiliului permanent a produs o impresie excelentă în toate cercurile întrucât până acum autoritatea noastră școlară — din motive de înaltă diplomație rău înțeleasă — a fost prea îngăduitoare față de insubordonările des repetate ale unora din școlile străine de la noi.

Față de scumpirea mereu crescândă a traiului, guvernul a hotărât să mărească salariile la o serie întreagă de funcționari cari sunt plătiți atât de puțin în cât nu mai pot face față cheltuielilor ce se sporesc într'una.

Printre aceștia sunt și învățătorii și instructorii. Prin această măsură de justiție — măsură pe care promisese și d. Haret că o va realiza — d. C. C. Arion și-a câștigat dreptul de recunoștința tuturor acelor mulți și modești preoți ai culturii cari pentru munca lor intensă și obositoare erau răsplățiți într'un mod derizoriu.

Deoarece alte sporuri nu sunt prevăzute în bugetul ministerului de instrucție, profesorii universitari au început să se agite.

Profesorii noștri universitari — cari cu lefuri în adevăr meschine — 500 lei lunar — au cerut din timpul guvernării liberale să li-se sporească salariile. Sporurile bugetare cari reclamau urgența nepermițând atunci realizarea acestui deziderat, profesorii universitari au reluat acum, cu prilejul alcătuirii noilor bugete, agitația întreprinsă.

În acest scop s'a convocat chiar o întrunire la Universitate. Profesorii universitari cari fac parte din opoziție urmăresc cu atât mai mult interes această agitație cu cât dintre puternicii zilei azi fac parte și unii colegi ai lor cari s'au agitat în trecut cu multă pasiune pentru mărirea salariilor lor.

După o ședere de două săptămâni în țară, doctorul Rakowski a fost reexpulsat.

Pentru a zădărnici hotărârea guvernului, sindicaliștii interveniseră la Sofia, ca să se opriască intrarea în Bulgaria a d-ului Rakowski. Această curioasă intervenție a avut, în adevăr, efectul dorit. De două ori, — adică la punctele Ilanlac și Caraomer, — agitatorul sindicalist a fost respins de poliția bulgară.

Cu toate acestea, aseară la orele 12, d-ru Rakowski a părăsit țara pe vasul „Împăratul Traian“, ducându-se spre Constantinopol.

Noul parlament se va deschide Luni în 7 Martie.

Primele ședințe vor fi destinate formării biurourilor.

Președinte al Senatului va fi reales d. Gh. Gr. Cantacuzino, fostul șef al partidului conservator, care la 1907 a cedat șefia d-lui P. P. Carp; vice-președinți vor fi aleși d-nii Matei Cantacuzino, Petre Misir, gen. Argetoianu și Al. Kalimaki.

Președinte al Camerei va fi ales d. Const. Olănescu, fost ministru; vice-președinți vor fi aleși d-nii Dlm. Greceanu, M. Vlădescu, fost miniștri și V. Arion. Al patrulea vice-președinte nu s'a hotărât încă cine va fi.

Bucureșteanul.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
Director-șef: Dr. A. Cozmutza.
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 Martie 1911.

De-ale noastre.

Oțeliților.

„Premeniți“ cu peana 'n mână
„Premeniți“ cu fraze late
Cereți luptă, cereți jertfe
Dar fugiți când „Turcul bate“.
Pe hârtie cereți sânge.
Bombe, praf și dinamită —
N'ar fi timpul pielea scumpă
Să vă fie premenită?

Frunzulit.

Necrolog. Învățătorul pensionat din Cenad sârbesc **Iuliu Toția** a răposat în spitalul Róka din Budapesta în 26 Februarie v. Fie-i jăriri ușoară!

— Aflăm cu părere de rău încetarea din viață a lui Ioan Ilieș din Blaj, care a răposat întru Domnul, la 19 Martie 1911, 8 ore a. m. în etate de 45 ani. Rămășițele pământești ale iubitului răposat s'au așezat spre odihnă în ziua de 21 Martie 1911 la 3 ore d. a.

Școala pentru economia de casă (școala de menaj) susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, deschide la 15 Aprilie n. un curs nou de bucătărie. Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele între de 150 cor., iar pentru cele externe de 12 Informațiuni mai detaliate se pot primi dela nișoara Tullia Bogdan, Sibiu strada Baier

Prădarea unei biserici. Ni-se scrie d nadul-sârbesc: Dumineca trecută niște hoți fereastra de sub turla bisericii greco-orientale mîne din Cenad și intrând în biserică au scrinul tutorului furând 70 cor. Hoții nu s'au ghedim care vine des pe-acolo cu ocaziunile săptămânale.

Viena.

Din unii

Serbarea muncitorilor. Și muncitorii a lei și-au luat partea din sărbătorile de ope-cu deosebire, că ei au sărbătorit ac din „interese mai înalte“ de a dovede de mult țin la memoria acelor zile, fost dorul de a arăta înc'odată puternicilor rilor lor și a pretinde cu putere vot egal, secret, fără restricțiuni. Au eșit statua lui Petofi, în ciuda vremii înosprezece mii de oameni. În cale spre Cluj, tofi au făcut demonstrații înaintea Cluj, ționale“ și „Casinei regnicolare“. Serbarea curs în ordine vorbind Desideriu Bokányi și clamând Ludovic Kázimir. În numele fen muncitoare a luat cuvântul Gárdos Mariska.

Logodna elironomului prezumptiv. Foile gurești cu multă bucurie răspândiseră un necontrolat despre logodna apropiată a clmului prezumptiv principele Carol Francisc cu fata împăratului Germaniei V— și mai Victoria. Semioficiosul „Norddeutscher Zeitung“ din Berlin vine azi și ochii ăștia cocirea aceasta lipsită de t

categoria, scriind: te lucruri, cari o Am arătat deja cu-i cetească. Avunedemn pentru ziare serie când era micuță, pândi în lumea largă felja să-l reîmprospănuite referitor la căsătoria iuch.omeriimperiale germane. Și e o lipsă de înț cu lifică pentru un ziar, să răspândească-desmințite odată, aducând în legătură cu-l cipe regal fata perechei împărătești.

Vestea aceasta și data asta este tot a fără temei, ca și la apariția cea dintăiu.

Am onoare să avizez mult stimații mei cumpărători, că mi-au sosit mare asortiment de stoffe noue

engleze și indigene
: de primăvară și vară

și îi rog cu insistență să le cerce.

Cu deosebită
stimă:

HIRSCH ANTA

atelier de croitorie modernă

ARAD, piața Andrassy Nr. 18.

Episcopul Glattfelder și chestiunea de naționalitate. Cu prilejul numirii sale de episcop al Cenedului dr. Iuliu Glattfelder, ca un reneget ce se respectă, face o declarație inexorabilă unui ziarist, asigurând pe apărătorii zeloși ai „ideei de stat unitar maghiar”, pe nemaghiari, cari stăpânesc opinia publică din Ungaria, că va fi cea mai rezolută și mai energică sentință contra „ideei” și năzuinței separatistice ori — Doamne ferește — agitație sub nici un raport nu va tolera. Iată de altfel pasajul acesta din declarația sa:

„*Rogu-te și eu sunt șvab, de origine german...* Conform datoriilor mele de arhieru în toate privințele o să satisfac trebuințelor sufletești și am să fiu în contact necontent cu credincioșii mei. Tendințe separatistice, ori agitație sub nici un cuvânt nu o să tolerez. Față de ațătători am să — cu toată hotărârea. Căci în chestiunea asta nu știu de glumă și vreau ca „ideea stațional maghiar” să rămână intactă și să mărească pe toată linia.”

Iată cum raționează un preot, care pe lângă talentul său și pe lângă catolicismul fanatic are-i stăpânit, totuș aparține celei mai hăde gorii de oameni, a renegetilor. Și nici măcar se nu are, pe de-o parte fiind preot pe de alta fiind conștient de origina lui. Doar' însuș mărturisește că e șvab, iar ca preot ar trebui să-și dea seamă, că prin astfel de principii pe cât se afirmă de catolic și patriot pe atât se depărtează de credința ce o profesază, de creștinismul adevărat.

Din partea noastră putem constata cu a-dăncă măhnire, cât de departe sunt încă frații noștri șvabi de acel moment luminat, când o să ne dea importanța dezastruoasă a unei astfel de conduite a episcopului de un sânge cu ei, care se declară cu atâta rezoluțiune de veghetor neadormit al maghiarismului.

Din străinătate.

Bestialitatea unui mire. În comuna Orosco în săptămâna trecută a murit o fată de 20 de ani mireasa tânărului Consoni. Băiatul părăsit nu se putea însă împăca cu gândul, că iubita lui e moartă. Veșnic se bocea și spunea, că nu poate să trăiască fără ea. Părinților le era teamă să nu se întâmple ceva și tot mereu îl urmăreau. Zilele trecute e un succes să scape neobservat reintorcându-se după două oare foarte deprimat. Nu a umblat, dar nici nu-l molestau cu întrebări. Erau bieții părinți bucuroși, că s'a reintregit.

A doua zi însă păzitorul cimiterului a reclamat poliția împotriva unui necunoscut profanator de morminte, care a desgroat cadavrul unei fete pornit a-se descompune, și l'a ciopârțit. S'a dus la fața locului o comisiune, constatând, că cineva a scos inima moartei și a dus-o cu sine. Iar din clipa dintâi au bănuț pe Consoni. Început tânărul a negat fapta aceasta și, mai târziu însă, neștiind dovezi unde a trecut timpul cât era dus de acasă, a recunoscut, că el a desgroat cadavrul iubitei sale, voind să-i aibă cu orice preț inima ei — atât de iubitoare, atât de nobilă în viață.

Inima aflată astfel au așezat-o la locul ei. Cadavrul l'au îngropat, iar pe bestialul și perversul mire l'au arestat.

când se sărută în Rusia. Din izvor autentic pareții rădeau că ministrul Stolypin și-a dat

Și zilele tot ve... retragă în viața privată. Felinarul început compătinesc retragerea suri noi, ploie necunoscut se crede altul așa de și tipau buhele pe te... l-a fost ocupat. Ca narul tremura de spa... ținează ministrul de fiduciar... owzew, ori ministrul de agricultură simțea... După ultima știre Kokowzew a... printr'un ucaz al Țarului de prim-ministru.

El este acum de 61 ani și se bucură de un bogat trecut politic. A făcut studii serioase mai ales asupra legii penale rusești și a făcut multe îmbunătățiri pe acest teren.

Țarul și serbările italiene. Țarul Nicolae al III-lea a însărcinat pe marele principe Boris gimirovits să-l reprezinte la serbările jubileului în Italia și să producă cu acest prilej fetele sale regelui Emanuel.

— **Liéres** contra sentinței de moarte. Prezi-
Sa **alliéres** într-o convorbire avută cu psi-

hologul Fevri s'a declarat contra sentinței de moarte și că va sprijini cu căldură orice acțiune pentru înlăturarea ei. Postul lui de prezident însă îl oprește în mare măsură în acțiunea sa și trebuie să se acomodeze parlamentului.

Criza ministerială din Italia. Atât în Camera cât și în Senat prim-ministrul Luzzatti și-a anunțat demisia adăugând, că regele și-a rezervat dreptul să decidă definitiv asupra demisiei.

Desbaterile s'au amânat apoi pe timp nedeterminat.

Regele a primit în audiență pe prezidentul Camerei și Senatului.

Ziarele susțin unanim, că Camera are lipsă de o vacanță mai lungă în urma crizei, până ce va fi în situație să ia o poziție hotărâtă în această chestie. Se vorbește că viitorul șef de cabinet va fi ori Luzzatti, ori Giolitti.

Luzzatti a recomandat regelui pe Giolitti ca cel mai potrivit în situația actuală.

Alte ziare din contră cred, că Giolitti este singur stăpân peste situație fiind cu desăvârșire eschisă o nouă șefie alui Luzzatti.

Șpioni engiezi în porturile germane. Din Hamburg se anunță, că poliția a arestat pe 4 șpioni englezi, cari au trimis amiralității din Londra informațiuni asupra vaselor de războiu germane în construcțiune pe sanțierele din Hamburg și Bremea.

Foametea în China. „Kölnische Zeitung” e informată de superiorul misiunilor catolice din Peking, că din 40.000 chinezi creștinizați, 35.000 se sbat în ghiarele foametei.

În deosebi în sudul Chinei mor oamenii pe un cap.

Numărul total al celor băntuiți de foamete e de vre-o trei milioane.

Regele Belgiei la izvoarele Nilului. Regele Albert a plecat din Luxor, prin Karthum, la izvoarele Nilului.

Regina Elisabeta a rămas la Luxor, unde va sta până după Paști.

Socialiștii Germani și pacea universală. Partidul socialist din Germania a hotărât să înainteze Reichstagului o petiție, prin care să ceară reducerea armamentului, lucru ce s'a accentuat și în parlamentele englez și francez. Socialiștii cer, ca o astfel de discuție să se deschidă și în Reichstag-ul german.

În petițiune se mai cere, ca să facă propagandă cancelarului imperiului pentru ținerea unui congres internațional în chestia desarmărilor.

Johann Orth considerat ca mort. Arhiducele Iosif-Ferdinand a cerut din nou maresalului Curței să declare deschisă succesiunea lui Johann Orth alias arhiducele Johann-Salvator. Aceasta, pentru că în urma rezultatului negativ al recentelor publicațiuni făcute, se poate considera ca certă data de 21 Iulie 1890, ca zi a morței sale.

Locșitorul lui Sassanow. De oarece medicii au declarat, că va fi nevoie de mai multe luni până la complecta însănoșire a lui Sassanow, actualul ministru al Rusiei la Tanger, Botkin, va fi însărcinat cu suplینirea lui în capul departamentului externelor.

Rechemarea ministrului Austro-Ungariei. Ziarul „Nowoie Vreme” din Belgrad, află, că rechemarea definitivă a contelui Forgach, ministrului Austro-Ungariei, e un lucru hotărât.

Până la numirea succesorului său, afacerile legațiunei vor fi girate de consilierul dela ambasada din Constantinopol, Otto.

Mari fraude la arsenalul din Kraguevatz. „Nowoie Vreme” din Belgrad, anunță, că s'au descoperit fraude în arsenalul din Kraguevatz, unde s'a constatat, că numai 35.000 din cele 50.000 puști Mauser modificate sunt în stare să poată servi.

ULTIME ȘTIRI

Taina Murășului.

Poem de actualitate. Comedia națională.
de Niță Ghimpe.

III.

Și era atâta jale 'n glasul Ei, cum repetase:
„Vino! Tu ești așteptatul. Nu-i greșală, o să-ți spun [Eu*...
Și abia acum, când pașii ni-se împărechiau alături, O vedeam cât e de înaltă și cât e de măiestoasă. Și vedeam, cât de pitic sunt și de mic, cu Ea de mână, Dar tăceam, urmându-o numai, ca mână de-o vraje [sfântă.
Ș'am ajuns pe urmă, colo, la dumbrava dintre poduri, Iar la semnul Ei, cucernic, eu m'am așezat alături, Ascultând, cum curge lină unda apei și pereche Cum spunea Ea tainic, mulcom, par'c'ar spune-o la [ureche:
„Tu ai vrea să știi — văd bine — cine-i și de unde [vine,
„Ceea, ce acum te 'ntreabă și te-a așteptat pe tine?!
„Tu ai vrea să știi, și-ți pare, că m'ai văzut vre-odată
„Și să-ți spun cu drept, de-s fată, ori femeie măritată?!
„Tu ai vrea să știi, c'ăceia 'n cale-ți cum de-am răsărit?!
„Nu vrei dar compromitarea-mi, dar nici să te com-[promit...
„Bine dar, și-o spun de-adreptul... Întâlnirea-ți face fald:
„Nu-s nici fată, nici nevestă... Sunt — „Chestiunea na-[țională”.

Bine, Domnule Redactor, chiar un briciu, să fi avut Cineva, să-mi taie gâtul — nu aș fi rămas mai mut. Numa 'ntr'un târziu putusem găngăvi: „Dar ast onor...” Ea mă întreruse însă surizând: „Ești scriitor...” Mă izbise par'c'un trăznet, dar i-am replicat decent: „Nu știu scrie... (Celelalte 'n primcapitul precedent)...” Dar, cum nu știu, care vină și ce strămoșești păcate Imi făcea din vorbe versuri și din vers ștrofe rimate, Ea mă apucă pe 'ndată, ca o mamă, de ureche... Și răzând grai... „Ei bine, mie-mi spui?! Doar este [veche,

„De demult povestea ceea, că Românul, fiecare. „Are șapte vieți în pieptu-l și-i poet chiar din născare. „Iar tu ai să mă ascuți și ai să scrii, de-oi zice: [scrie!”

Mă gândeam: e tot atâta. Ș'acum... ce-o să vină, vie... Dar m'am resgândit de-odată și timid i-am zis: „Stăpână, „Eu, nu-l vorbă-s dintr'aceia, cari își poartă capu 'n [mână.

„Dar de una tot mi-e groază și mi-e spaimă și mi-e [frică,

„Că pornirea mea de- a scrie, e atâta de pitică, „Pe lângă pornirea celor — și 'n Arad și 'n Iume — [Iuma,

„Pe lângă talentul celor, ce-s grupați lângă Tribuna. „Și eu totuși cred, Stăpână, ș'acum c'al greșit adresa „Ei doar reprezintă scrisul — ei doar reprezintă presa — „Eu — ei bine, am și eu doar, cum le are Giurgiu, [plete,

„Hei dar cu atâta numai, cine biet, să se 'ncumete, „Să se pună, ca să scrie... mai ales, cum sunt eu [bietetul,

„Ca s'ajung pe data 'ntâia și de rts și în carnetul „Scheopului... ori terfelit chiar cu petitul lui Montani, „Ca să-mi pape într'o zi chiar, ce-am astrins tradit [cu anii:

„Biata cinste ș'omenie... Nu... La toate stau parat, „Numai una nu... Cu sila, nu mă face literat! „Ce să-i fac, să-și chinutască, lipsa spiritului, Ei: „Cronicar versificator — insipidul Rămurel?! „Ori s'ajung să mă trateze, de-a 'ncălzi, ca un efendi, „Tata spiritului ieftin, arțăgosul domnul Chendi?! „Nu și nu... La toate-s gata... Doar m'am și cumt- [neecat,

„Numai una nu mă face, chiar cu sila: literat! „Și de-aceia, Tu Stăpână, implinește-mi asta una — „Vrei să-ți afli scriitorul: treci de-adreptul la „Tribuna” „Dar ea mă privi cu ochii muștrători și... cu ocară „Par'c'a-n voce, zise: „Pleacă... Mâne însă... vino iară”.

Două telegrame către studențimea universitară din Cluj. Puțin înainte de a pune ziarul sub presă, am primit la redacție următoarele telegrame:

Cernăuți, 21 Martie n.

Studențimei universitare române
Cluj.

Decât să dați limba mai bine dați viața!

Frații ardeleni; Enescu, Birăescu, Munteanu, Tripa, Maior, Popovici, Blaga, Buzdug, Guiman, Isăceanu.

Cernăuți, 21 Martie n.

Copii ai nimănu! Parați cu viața cea mai scumpă comoară a neamului românesc: limba strămoșească!

Societatea Academică „Junimea”.

Iubiți tineri universitari! Săpați adânc în inimile voastre aceste frumoase și calde cuvinte venite dela frații noștri din dulcea Bucovină, cari și ei luptă la fel cu noi pentru scumpa noastră limbă românească.

Strigați cu poetul Alexandri:

*Eu să pier, eu nici-odată
Vie-o lume încruntată,
Vie valuri mari de foc,
Nici că ni-or clinti din loc.
Tot ce-i verde s'a usca
Rturile vor seca,
Și pustiul tot mereu
S'a lăți 'mprejurul meu,
Dar eu vecinic în picioare,
Printre valuri arzătoare
Voiu lupta, lupta-voiu foarte!*

Consistor plenar. Azi Consistorul din Arad a ținut ședință plenară. Intre obiecte cel mai important a fost afacerea școalei civile de fete din Arad. „Reuniunea femeilor” a făcut Consistorului oferte, să zidească pe cele două intravilane de lângă aula episcopescă o nouă zidire pe sama școalei de fete cu circa 200 mii de cor. Consistorul a primit cu mulțumită acest ofert și zidirea, probabil, se va începe încă în primăvara aceasta.

Consistorul a dispus apoi alegerea a doi deputați clericali la sinodul eparhial în cercurile B. Comloș și Lipova, numind comisari consistoriali pe administratorii protopopești: Ioan Cimponeriu (Lipova) și Mihai Păcățianu (B. Comloș).

S'a pertractat apoi cestiunea ajutorului de stat pentru institutul pedagogic diecezan din Arad și Consistoriul a însărcinat biuroul, ca să intre asupra acestei cestiuni în pertractări cu guvernul.

Asesori consistoriali s'au prezentat aproape în număr complet la această ședință de mare importanță. La prânz asesorii consistoriali au fost oaspeții P. S. Sale d-lui Episcop diecezan Ioan I. Papp.

Chestiunea podului peste Dunăre, cu toată intervenirea de curând făcută de guvernul român, spun ziarele din Sofia, nu este încă terminată.

România, propune ca punct pentru construire, porturile Vidin-Calafat, dar guvernul bulgar întârzie cu darea răspunsului, motivând a-

ceasta prin faptul, că chestiunea trebuie încă studiată.

Bulgaria însă, vrea cu orice chip ca podul să fie construit între Giurgiu și Rusciuc.

Sistemul alegerilor în Portugalia. Organul oficial portughez a publicat dispozițiunile asupra noilor alegeri. E de prevăzut că aceste dispozițiuni vor face mult sânge rău.

Presă duce campanie împotriva dispozițiilor guvernului, spunând că ele vor sdruncina constituția, prin faptul că măsurile guvernului sunt mai reacționare decât sistemul de alegeri sub regimul monarhist.

La Oporto agitația a ajuns la culme.

Agitația din Albania. Corespondentul din Salonice al lui „Le Journal” comunică, că o mare fierbere domnește în populațiunea albaneză din Dibra și Malesta, care refuză plata dărilor. Funcționarii turci sunt literalmente luați la goană.

Mulți Albanezi trec în Muntenegru, de unde se întorc cu arme cumpărate acolo.

Șefii Albanezi țin dese conciliabule cu șefii bandelor bulgare, în vederea unei acțiuni comune.

„Südslavische Korrespondenz” e informată, că Albanezii se pregătesc pentru o nouă revoltă.

Poarta, ca măsură de precauțiune, a trimis trupe spre a întări granița muntenegreană, împiedcând astfel contrabanda de arme.

250.000 franci în pielea unui câne. Ziarul „Dally Telegraph”, anunță, că un mare furt de diamant s'a făcut la minele din Iohanisburg (sudul Africii). E vorba de o pagubă de 10.000 lire sterline.

Au fost cercetați toți lucrătorii minei, dar nu s'a găsit nimic asupra lor.

Un supraveghetor observă însă la un moment dat, că un câne scotea violente lătrături.

I se apropiă, cercetă animalul și găsi cuse în pielea acestuia un mare număr de diamante.

Posesorul cânelui tăiașe pielea nenorocitului animal spre a ascunde mai bine furtașagul.

Proprietarul cânelui a fost arestat.

Senzaționala declarație războinică a unui ministru turc. Din Sofia se anunță, că a produs acolo o enormă senzație o declarație atribuită ministrului de războiu al Turciei.

Mahmud Sefket pașa ar fi spus, că numai atunci va fi liniște complectă în imperiul otoman, când un corp de armată va merge să înfigă drapelul cu semi-luna pe palatul din Sofia, iar un alt corp de armată va face acelaș lucru la Atena.

O telegramă din Constantinopol din sursă oficioasă, desminte declarațiunea după care Mahmud Sefket pașa ar preconiza un războiu contra Bulgariei și Greciei.

Abdul Hamid n'a încercat să se sinucidă. Din Salonice se anunță: Vestea despre încercarea de sinucidere a lui Abdul Hamid nu se confirmă.

Ex-sultanul e sănătos și-și ucide urâtul lucrând în atelierul ce are amenajat în interiorul vilei „Alatini”, precum și în dese preumblări prin parc.

Consulate rusești în China. Agenția Reuter află că guvernul declară că e gata să consimtă la cererea consulatelor rusești, dar aceasta independent de chestiunea reglementării vămilor, care poate fi discutată și în mod separat. Guvernul chinez este iarăși dispus a restrânge monopolurile dovedite oneroase populațiunii. Incepe a se arăta nemulțumit de conducerea politicii externe a adunărilor provinciale, cerând urgenta convocare a adunării imperiului.

O alianță Austro-Elvețiană contra Italiei. Un ziar din Roma publică știrea senzațională că între Austro-Ungaria și Elveția există un tratat secret de alianță, după care cea din urmă se obligă să dea sprijin celei dintâiu, în caz de războiu cu Italia.

„Il Messagero”, comentând această informație, o declară nefundată, întru cât sunt probe de netăgăduit că Elveția nu s'a gândit un singur moment să dea ajutor cuiva într'o acțiune ostilă Italiei.

Apanagiul principelui George al Sârbiei. Ziarele sârbești spun, că încordarea raporturilor dintre principele George și Curte s'ar fi aplanat. Principele George va primi un apanagiu 60.000 dinari pe an.

Arestarea la Hamburg a unui hoț bucureștean. Poliția din Viena a dat ordin de urmărirea unui anume Mateescu, român de origine, care a comis mai multe furturi pe la mulți bogătași din Viena. Mateescu a fost mai mult timp în serviciul unui diplomat din București, de unde a dispărut după comiterea unui furt. Sosind în Viena, individul a intrat în serviciul mai multor bogătași de aci, operând la fiecare câte un furt.

Fiind descoperit, a luat drumul spre America, dar în momentul imbarcării pe vapor a fost arestat în portul Hamburg și dus la poliție.

În timpul interogatorului Mateescu a sărit pe fereastră făcându-se nevăzut.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(4) — Urmare —

— „Să nu mă părăsești nici odată.”

— „Nici odată,” repetă el din toată inima și o cuprinse în brațe.

Ea se așază oareși cum mângăiată lângă dânsul și-i ținea mâna; apoi se liniști și mai mult. De câte ori reveneau crizele de durere și de câte ori se apleca el spre ea cu cuvinte drăgostoase — se liniștia Marit.

Anders Krog n'a îndrăsnit să meargă acasă și a rămas peste noapte la moșia surorii sale. Marit nu putea să doarmă și el trebuia să stea lângă dânsa.

Abea în ziua următoare era lămurit în mintea lui, ce avea să se întâmple. Ea voia să treacă în America și el avea să plece cu ea. Planul acesta al ei îi venia pe neașteptate. Nici el nici sora lui nu îndrăsniră să-i contrazică. Atunci ajunge sora lui la planul de a da gândurilor ei o altă direcție

I zise: „Ar fi bine să te măriți mai întâiu.” Marit o privi și zise: „Da, ai dreptate, va trebui să facem așa.” Și de aici încolo se ocupă cu gândul acesta atât de mult, încât i-se potoli pu-

țin durerea. Pe Anders nici nu l-au întrebat, dar nici nu era lipsă de așa ceva.

Apoi veni prima scrisoare dela Hans. A dat toate ordinele pentru înmormântarea unchiului și le povestea, cum s'au petrecut toate. Se oferia să preia afacerea comercială a unchiului și toate moșiile lui.

Anders avea o încredere nețărmurită în fratele său; propunerea acestuia fu primită și călătoria era astfel de prisos. Îndată ce ajunge Hans să aibă o privire generală peste moștenire, făcu fratelui său ofertul și-l întrebă, de nu vrea să fie și el părtaş cu suma aceasta la afacerea lui. Sumele depuse la bănci și în acțiuni le primi Anders îndată, plătite în bani gata. Chiar și sumele acestea erau atât de mari, încât nu numai că scăpară pe Anders de toate datoriile, ci permiteau orfanei să opereze și să reformeze după pofta inimei. El îi făcu propunerea să-și păstreze întreagă moștenirea pentru dânsa, ea însă rase de propunerea lui. Se făcu deci companionul fratelui său și ajunse, după referințele norvegiane, om bogat.

După cele dintâiu luni ale tinerei lor căsnicii se arată o schimbare în firea Marit-ei. Era cuprinsă de inspirații ciudate și marginile între vis și realitate ajunseră spălăcite. Voia să modeleze tot cece sta sub supravegherea ei. Și în casa ei de aici, de afară, și în locuința lor din oraș. Din casa din oraș au trebuit să iasă chiriașii. Voia să o aibă numai pe sama ei.

Tot timpul lui era cuprins de ce-i venia ei în minte, mai cu samă însă de persoana ei. Mulțămirea lui Anders afla cuvinte puține, dar se

reflecta mai bine din ochii lui, din politeța lui, care ajunse și mai mare, mai cu samă însă din grija lui cea nețărmurită.

Se temea Anders Krog să nu peardă cece i-s'a prilejit atât de fără de veste, ori să nu se nimicească între mâinile lui. Firea lui atât de modestă ținea norocul acesta drept un noroc nemeritat.

Iar sufletul ei se încolăci cu atât mai tare de dânsul. Găsise ea o expresie, pe care o repeta fără de încetare: „Ești tatăl meu — și mai mult decât atâta.” Și alt cuvânt: „Ai ochii cei mai minunați de pe întinsul lumii și ochii ăștia sunt ai mei!”

Cu timpul se lăsă de multe lucruri, cari o preocupau; în schimb voia să-i cetească. Avusesse să cetească foarte mult, de când era micuță, tatălui ei și obiceiul acesta voia să-l reîmpropăteze acuma. Ii cetia cărți englezești și americane, mai cu samă versuri. Versurile i le cetia cu cadența melodică, cu care trebuiesc cetite versurile englezești și le făcea verosimile prin felul ei propriu de a ceti. Vocea ei era moale și prindea vorbele cu gingășie, pline de liniște, ca dintr'o amintire:

După ce a trecut câțiva timp, trebuia să meargă cu ea în sera florilor. Florile i-se păreau ei soli a cece încolția într'ânsa. Voia să le vadă zilnic și se'ntraba: „Vorbesc florile de asta?”

Mai apoi, într'o zi, simți cum i-se apropie ceasul cel însemnat — iarna încerca tocmai să părăsească țărmoșul și Anders culesese cu dânsa, primele firicele de verdeață pe costișea dinspre soare. Marit dădu naștere unei fetițe, fără de a

Fiind urmărit de agenți cari au tras asupra lui mai multe focuri, fugarul, răspunzând și el cu focuri, a rănit grav pe un polițist, reușind astfel să scape.

Fraude de 20 milioane în armata rusească. Senatorul Dedjulin, în urma anchetei ce a făcut asupra întrebunțării creditelor destinate fortificațiilor din vestul și sudul imperiului, a stabilit că s'a delapidat nu mai puțin de 20 milioane ruble (54 milioane lei).

Printre vinovați se află și doi generali, cari, din această prădă, și-au făcut partea leului.

Austria proiectând ocuparea Salonicului. Ediția pariziană a ziarului „New-York Herald” publică senzaționala știre că, în urma incidentelor dela frontiera greco-turcă, Austria are intențiunea să trimită în apele turcești o escadră compusă din 4 cuirasate.

Această escadră s'ar afla deocamdată la Pola.

Ziarul adaogă că Austria a luat această măsură, deoarece, în cazul unui război între Turcia și Grecia, dînsa are intențiunea să pună mîna pe Salonic.

Scandal în camera otomană. Intr'o ședință a Camerei opoziția voind să facă două interpelări, una în care să întrebe guvernul ce s'a făcut cu tezaurul exsultanului Abdul-Hamid și a doua asupra stărei de asediu, s'a produs un sgomot enorm pe băncile guvernamentale.

Moțiunea propusă de opoziție în chestia interpelărilor fiind respinsă cu mare majoritate, deputatul opoziționist Riza-bey s'a dus în fața ministrului de interne Halil bey, strigându-i: „Acesta nu mai e parlament, ci barbarie!”

Sgomotul crescând, ședința a fost suspendată.

Bulgaria, Rusia și Austro-Ungaria. Ziarul stambulovist „Woljā” din Sofia se ridică cu energie contra insinuărilor la adresa Bulgariei, cuprinse în recentul discurs, rostit în Duma rusească de Miljukoff, șeful partidului constituțional-democrat.

Nu se poate tolera ca într'una să se facă Bulgariei proces de intențiune, suspectându-i-se buna-credință în raporturile ei cu Rusia. E scandaluoasă interpretarea, că orice vizită la Viena a regelui Bulgariei ar constitui un act de trădare față de slavism și de ingratitude față de Rusia. Cîm, relațiuni cordiale cu Petersburgul, nu se pot întreține decît cu prețul unei încordări între Sofia și Viena? Și apoi, dacă Austria e în adevăr vrășmașul secular al slavismului, de ce a încheiat cu ea Rusia acordul dela 1897?

Revizuirea graniței turco-bulgare. Marți după amiază delegații comisiunii mixte turco-bulgară pentru revizuirea graniței turco-bulgare au terminat tratativele pentru noua convenție privitoare la regularea diferitelor chestiuni de frontieră.

Această convenție, care va fi ratificată zilele acestea atît de regele Ferdinand cît și de sultanul Mohamed V va intra în vigoare dela 1 Maiu.

Marele circuit aerian. Sumele adunate pînă acum de ziarul „Le Journal” din Paris pentru premiile marelui circuit aerian, se ridică la o jumătate de milion franci.

Aeroplanele vor pleca din Paris și, prin Liege (Belgia), Berlin, Hamburg, Calais și Dover, se vor duce la Londra; de aci, prin Dover, Calais, Bruxelles, se vor întoarce la Paris.

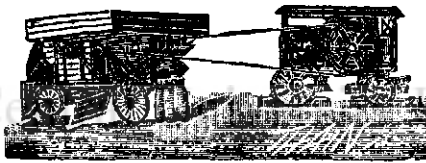
Sultanul Mohamed V vizitând pe Abdul Hamid. Se afirmă că sultanul Mohamed V, cu ocaziunea vizitei sale în Salonic și Macedonia, va vizita pe ex-sultanul Abdul Hamid în vila Alatini.

Franța și jubileul Italiei. Agenția Ștefan anunță următoarele: Președintele republicii franceze a însărcinat pe generalul Michel să meargă la Roma ca să prezinte regelui Victor Emanuel felicitările Franței pentru cincantenarul unității italiene. Misiunea franceză va sosi la Roma în a doua jumătate a lui Aprilie.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu
**motor
bun
perfect**
și de o **productivitate deosebită**

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresa: ză-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite **preț-curent și eliminare de spese — gratis.**

fi avut mai nainte dureri prea mari, cu mîna ei în mîinile lui. Intocmai precum și-o dorise ea atît de mult. Totuși, nu i-a fost dat de soartă să-și crească copilă, căci a treia zi după ce a născut, muri Marit.

CAPITOLUL AL III-LEA.

Noua Marit.

Medicul s'a temut lung timp, că are să moară și dînsul. Din prea multă încordare. În lunga lui singurătate nu fusese obicinuit să se dea așa, cu desăvârșire și să primească atît de nespuse de mult, precum îi adusesese viața în persoana fostei sale neveste. Așa moartea ei scoase la iveală, cît de slab ajunsese el și cît de puțină rezistență mai era în stare să opună. Cu restul acesta slab de rezistență i-a trebuit luni întregi, să se reculeagă atîta, ca să poată suporta iarăși alți oameni în jurul său. I-au spus, că i-au dus copilul la sora-sa. L-au întreat, dacă nu vrea să-l vadă. Și-a întors fața dela cei ce-l întrebau, aproape fără de voie. Primul lucru, la care s'a putut gândi serios, cînd s'a întreat puțin, a fost planul, să se elibereze de afacerile sale negustorești. Se consultă deci cu o rudenie de a sa, un burlac bătrîn, plin de ciudățenii, căuia îi ziceau toți „Unchiul Klaus”. Cu ajutorul acestuia a vîndut prăvălia. Afară de casa din oraș — care avea să rămână întru toate neschimbată, drept amintire după ea.

Prima plimbare a lui Anders Krog a fost aceea spre capela unde era groapa ei; l-a impresionat atît de tare, încît s-a îmbolnăvit din

nou. De îndată ce s'a recules, a dat de veste, că are de gând să călătorească și să fie cît mai departe de casă. Sora sa a venit speriată, într'un suflet, la dînsul. Nu-i venia să creadă.

— „N'o să ne părăsești pe noi și pe copilul tău?”

— „Ba da. Nu mai pot sta în odăile mele”, răspunse el și izbucni în lacrimi.

Sora l-a întreat de nu dorește să vază copilul cel puțin.

— „Nu, nu, tocmai asta o doresc mai puțin.”

Plecă în călătorie, fără să-și fi văzut fetița. Dar la urma-urmelor tot copilul acesta a fost, care l-a adus înapoi, în patrie. Cînd a împlinit trei ani, l-au fotografiat și fotografia aceea... ei nu, atîta asemănare cu mamă-sa, atîta dragălașie la copilul ăsta! — nu l-a mai lăsat inima să stea departe de el. A scris din Constantinopol, unde petrecea tocmai: „Mi-au trebuit trei ani de zile, ca să rețrăiesc aceea, ce am trăit într'un an. Nu am dreptul să spun, că am avut puțința să-mi însușesc acest an iarăși cu desăvârșire. O să vină de sigur multe lucruri nouă la iveală, dacă voi vedea din nou locul, unde am fost amîndoi împreună. Atît de departe tot am ajuns cu ajutorul experiențelor adînci ale acestor trei ani, ca să nu mai am sfială de lo-calitatea aceea; dimpotrivă, acum mie dor de ea.”

Întîlnirea cu noua Marit s'a prefăcut într'o sîrbătoare pentru dînsul. Firește, nu la prima vedere, căci la început i-a fost frică fetiței de străinul cu ochii ai mari.

Trag binevoitoarea atențiune a
on. public asupra institutului
meu de
spălat și călcat
bine aranjat, în care primesc tot
felul de **curățire.** — — —
Cu stimă:
SZABÓ BÁLINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru ●
gramofon: ●
Hulló falevél
din „Czigányszerelem” și din
□□ „Balkáni hercegnő” □□
se capătă la
Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Dar tocmai aceasta i-a mărit bucuria, cînd și-a luat ea inima'n dinți să se apropie de el, cu mare grijă, încetul pe încetul. Cînd i-s'a așezat mai apoi pe genunchi, cu cele două păpuși nouă, un Turc și o Turcoaică și cînd i-a atins nasul cu ele, ca să strănute, precum făcuse mătușa ei cu dînsa, zise Anders cu lacrimile 'n ochi: „Am mai întîlnit numai odată în viață pe cineva, care a fost o ființă mai minunată!”

Fetița s'a mutat deci cu bona la el. Prima lor plimbare a fost la mormîntul mamei; Marit cea mică avea să pună flori pe mormînt. A și făcut așa, dar a voit să le ia înapoi după aceea. Toate încercările de a o desmînta, au fost zadarnice. Bona i-a rupt alte flori — în zadar, ea nu le voia; voia florile ei proprii. În sfîrșit au trebuit să-i lase florile și să pună cele nouă pe mormînt. Anders gîndi în sine:

„Asta nu e mama ei.”

Au repetat încercarea. Mormîntul mamei avea să fie împodobit zilnic cu flori, din partea ei. Împărți florile în două, o parte ducea el, alta ea. Voia să o ducă să-și pună florile ei pe mormînt și să ducă acasă florile lui; dar nu și-a ajuns scopul. Ba, ce e mai mult, — cînd au părăsit cimitirul, voia ea cu ori ce preț, să-și ducă și el florile acasă. Și a trebuit să asculte de ea. În ziua următoare încercă altceva. Ea își duse florile pînă la groapă, iară el îi dete bomboane, numai ca să lase florile acolo. Ce-i drept, a schimbat bucuros florile cu bomboanele și și-le-a pus în gură: cînd erau să plece însă, voia să aibă și florile; asta l-a indispus.

(Va urma)

La
Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în pele cu cop-
 cii, 1 vol. 14.50, toate
 volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane ș. a., tipărituri pentru avocați și socoțile bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării creștinești, precum și toate cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hărțile geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

Mare asortiment
 de

ghete de bal

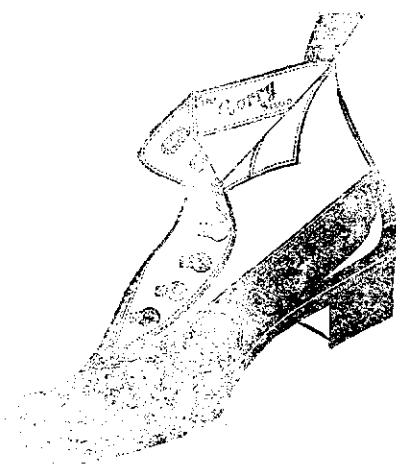
în culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafiu, din
 piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Mijloc excelent diuretic și disolvant de
 flegmă, beutură vindecătoare, curat
 sau amestecat cu vin, ne dă o beutură
 vindecătoare răcoritoare foarte plăcută

Izvorul de apă minerală de Málnási
 = apă minerală naturală alcalică =

Se capătă

„SICULA“ soc. pe acții Málnásfürdő com. Háromszék.

Magazin principal în Arad:
Rubinstein M.

Telefon Nr. 188.

Prețul: 1 litru expedit acasă pentru schimbul sticlei 20 fil.

TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a execută tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și erogațiuni,
învitări pentru petreceri.